

Z A K O N

O POTVRĐIVANJU EVROPSKE KONVENCIJE O ZAŠTITI KIČMENJAKA NAMENJENIH ZA OGLEDNE I DRUGE NAUČNE SVRHE IZMENJENE PROTOKOLOM O IZMENI EVROPSKE KONVENCIJE O ZAŠTITI KIČMENJAKA NAMENJENIH ZA OGLEDNE I DRUGE NAUČNE SVRHE

Član 1.

Potvrđuje se Evropska konvencija o zaštiti kičmenjaka namenjenih za ogledne i druge naučne svrhe, sačinjena u Strazburu 18. marta 1986. godine, izmenjena Protokolom o izmeni Evropske konvencije o zaštiti kičmenjaka namenjenih za ogledne i druge naučne svrhe, sačinjenim u Strazburu 22. juna 1998. godine, u originalu na engleskom i francuskom jeziku.

Član 2.

Tekst Evropske konvencije o zaštiti kičmenjaka namenjenih za ogledne i druge naučne svrhe izmenjena Protokolom o izmeni Evropske konvencije o zaštiti kičmenjaka namenjenih za ogledne i druge naučne svrhe u originalu na engleskom jeziku i u prevodu na srpski jezik glasi:

EUROPEAN CONVENTION FOR THE PROTECTION OF VERTEBRATE ANIMALS USED FOR EXPERIMENTAL AND OTHER SCIENTIFIC PURPOSES

Strasbourg, 18.III.1986

**Text amended according to the provisions of the Protocol (ETS No. 170), as of
its entry into force, on 2 December 2005.**

Preamble

The member States of the Council of Europe, signatory hereto,

Recalling that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members and that it wishes to co-operate with other States in the protection of live animals used for experimental and other scientific purposes;

Recognising that man has a moral obligation to respect all animals and to have due consideration for their capacity for suffering and memory;

Accepting nevertheless that man in his quest for knowledge, health and safety has a need to use animals where there is a reasonable expectation that the result will be to extend knowledge or be to the overall benefit of man or animal, just as he uses them for food, clothing and as beasts of burden;

Resolved to limit the use of animals for experimental and other scientific purposes, with the aim of replacing such use wherever practical, in particular by seeking alternative measures and encouraging the use of these alternative measures;

Desirous to adopt common provisions in order to protect animals used in those procedures which may possibly cause pain, suffering, distress or lasting harm and to ensure that where unavoidable they shall be kept to a minimum,

Have agreed as follows:

Part I – General principles

Article 1

- 1 This Convention applies to any animal used or intended for use in any experimental or other scientific procedure where that procedure may cause pain, suffering, distress or lasting harm. It does not apply to any non-experimental agricultural or clinical veterinary practice.
- 2 In this Convention:
 - a “animal”, unless otherwise qualified, means any live non-human vertebrate, including free-living and/or reproducing larval forms, but excluding other foetal or embryonic forms;
 - b “intended for use” means bred or kept for the purpose of sale, disposal or use in any experimental or other scientific procedure;
 - c “procedure” means any experimental or other scientific use of an animal which may cause it pain, suffering, distress or lasting harm, including any course of action intended to, or liable to, result in the birth of an animal in any such conditions, but excluding the least painful methods accepted in modern practice (that is “humane” methods) of killing or marking an animal.

A procedure starts when an animal is first prepared for use and ends when no further observations are made for that procedure; the elimination of pain, suffering, distress or lasting harm by the successful use of anaesthesia or analgesia or other methods does not place the use of an animal outside the scope of this definition;

- d “competent person” means any person who is considered by a Party to be competent in its territory to perform the relevant function described in this Convention;
- e “responsible authority” means, in the territory of a given Party, any authority, body or person designated for the relevant purpose;
- f “establishment” means any stable or mobile facility, any building, group of buildings or other premises, including a place which is not wholly enclosed or covered;
- g “breeding establishment” means any establishment where animals are bred with a view to their use in procedures;
- h “supplying establishment” means any establishment, other than a breeding establishment, from which animals are supplied with a view to their use in procedures;
- i “user establishment” means any establishment where animals are used in procedures;
- j “humane method of killing” means the killing of an animal with a minimum of physical and mental suffering appropriate to the species.

Article 2

A procedure may be performed for one or more of the following purposes only and subject to the restrictions laid down in this Convention:

- a
 - i avoidance or prevention of disease, ill-health or other abnormality, or their effects, in man, vertebrate or invertebrate animals or plants, including the production and the quality, efficacy and safety testing of drugs, substances or products;
 - ii diagnosis or treatment of disease, ill-health or other abnormality, or their effects, in man, vertebrate or invertebrate animals or plants;
- b detection, assessment, regulation or modification of physiological conditions in man, vertebrate and invertebrate animals or plants;
- c protection of the environment;
- d scientific research;
- e education and training;
- f forensic inquiries.

Article 3

Each Party undertakes to take all the necessary steps to give effect to the provisions of this Convention and to ensure an effective system of control and supervision as soon as possible and in any case within a period of five years from the date of entry into force of the present Convention in respect of that Party.

Article 4

No provision in this Convention shall affect the liberty of the Parties to adopt stricter measures for the protection of animals used in procedures or for the control and restriction of the use of animals in procedures.

Part II – General care and accommodation

Article 5

- 1 Any animal used or intended for use in a procedure shall be provided with accommodation, an environment, at least a minimum degree of freedom of movement, food, water and care, appropriate to its health and well-being. Any restriction on the extent to which an animal can satisfy its physiological and ethological needs shall be limited as far as practicable. In the implementation of this provision, regard should be paid to the guidelines for accommodation and care of animals set out in Appendix A to this Convention.
- 2 The environmental conditions in which animals are bred, kept or used shall be checked daily.
- 3 The well-being and state of health of animals shall be observed sufficiently closely and frequently to prevent pain or avoidable suffering, distress or lasting harm.
- 4 Each Party shall determine arrangements to ensure that any defect or suffering discovered is corrected as quickly as possible.

Part III – Conduct of procedure

Article 6

1. A procedure shall not be performed for any of the purposes referred to in Article 2, if another scientifically satisfactory method, not entailing the use of an animal, is reasonably and practicably available.
2. Each Party should encourage scientific research into the development of methods which could provide the same information as that obtained in procedures.

Article 7

When a procedure has to be performed, the choice of species shall be carefully considered and, where required, be explained to the responsible authority; in a choice between procedures, those should be selected which use the minimum number of animals, cause the least pain, suffering, distress or lasting harm and which are most likely to provide satisfactory results.

Article 8

A procedure shall be performed under general or local anaesthesia or analgesia or by other methods designed to eliminate as far as practicable pain, suffering, distress or lasting harm applied throughout the procedure unless:

- a the pain caused by the procedure is less than the impairment of the animal's well-being caused by the use of anaesthesia or analgesia, or
- b the use of anaesthesia or analgesia is incompatible with the aim of the procedure. In such cases, appropriate legislative and/or administrative measures shall be taken to ensure that no such procedure is carried out unnecessarily.

Article 9

1. Where it is planned to subject an animal to a procedure in which it will or may experience severe pain which is likely to endure, that procedure must be specifically declared and justified to, or specifically authorised by, the responsible authority.

2. Appropriate legislative and/or administrative measures shall be taken to ensure that no such procedure is carried out unnecessarily.

Such measures shall include:

- either specific authorisation by the responsible authority;
- or specific declaration of such procedure to the responsible authority and judicial or administrative action by that authority if it is not satisfied that the procedure is of sufficient importance for meeting the essential needs of man or animal, including the solution of scientific problems.

Article 10

During a procedure, an animal used shall remain subject to the provisions of Article 5 except where those provisions are incompatible with the objective of the procedure.

Article 11

1. At the end of the procedure it shall be decided whether the animal shall be kept alive or killed by a humane method. An animal shall not be kept alive if, even though it has been restored to normal health in all other respects, it is likely to remain in lasting pain or distress.
2. The decision referred to in paragraph 1 of this article shall be taken by a competent person, in particular a veterinarian, or the person who, in accordance with Article 13, is responsible for, or has performed, the procedure.
3. Where, at the end of the procedure:
 - a. an animal is to be kept alive, it shall receive the care appropriate to its state of health, be placed under the supervision of a veterinarian or other competent person and kept under conditions conforming to the requirements of Article 5. The conditions laid down in this sub-paragraph may, however, be waived where, in the opinion of a veterinarian, the animal would not suffer as a consequence of such exemption;
 - b. an animal is not to be kept alive or cannot benefit from the provisions of Article 5 for its well-being, it shall be killed by a humane method as soon as possible.
4. No animal which has been used in a procedure entailing severe or enduring pain or suffering, irrespective of whether anaesthesia or analgesia was employed, shall be used in a further procedure unless it has returned to good health and well-being and either:
 - a. the further procedure is one in which the animal is subject throughout to general anaesthesia which is to be maintained until the animal is killed; or
 - b. the further procedure will involve minor interventions only.

Article 12

Notwithstanding the other provisions of this Convention, where it is necessary for the legitimate purposes of the procedure, the responsible authority may allow the animal concerned to be set free provided that it is satisfied that the maximum practicable care has been taken to safeguard the animal's well-being. Procedures that involve setting the animal free shall not be permitted solely for educational or training purposes.

Part IV – Authorisation

Article 13

A procedure for the purposes referred to in Article 2 may be carried out by persons authorised, or under the direct responsibility of a person authorised, or if the experimental or other scientific project concerned is authorised in accordance with the provisions of national legislation. Authorisation shall be granted only to persons deemed to be competent by the responsible authority.

Part V – Breeding or supplying establishments

Article 14

Breeding and supplying establishments shall be registered with the responsible authority subject to the grant of an exemption under Article 21 or Article 22. Such registered establishments shall comply with the requirements of Article 5.

Article 15

The registration provided for in Article 14 shall specify the person in charge of the establishment, who shall be competent to administer or arrange for suitable care for animals of the species bred or kept in the establishment.

Article 16

1. Arrangements shall be made at registered breeding establishments to record, in respect of the animals bred there, the number and species of such animals leaving, the dates they leave and the name and address of the recipient.
2. Arrangements shall be made at registered supplying establishments to record the number and species of such animals entering and leaving, the dates of these movements, from whom the animals concerned were acquired and the name and address of the recipient.
3. The responsible authority shall prescribe the records which are to be kept and made available to it by the person in charge of the establishments mentioned in paragraphs 1 and 2 of this article. Such records shall be kept for a minimum of three years from the date of the last entry.

Article 17

1. Each dog and cat in an establishment shall be individually and permanently marked in the least painful manner possible before it is weaned.
2. Where an unmarked dog or cat is taken into an establishment for the first time after it has been weaned, it shall be marked as soon as possible.
3. Where a dog or cat is transferred from one establishment to another before it is weaned and it is not practical to mark it beforehand, a full documentary record, specifying in particular its mother, shall be kept until it can be marked.
4. Particulars of the identity and origin of each dog or cat shall be entered in the records of the establishment.

Part VI – User establishments

Article 18

User establishments shall be registered with or otherwise approved by the responsible authority and shall comply with the conditions laid down in Article 5.

Article 19

Provisions shall be made at user establishments for installations and equipment appropriate for the species of animals used and the performance of the procedures

conducted there. The design, construction and functioning of such installations and equipment shall be such as to ensure that the procedures are performed as effectively as possible, with the object of obtaining consistent results with the minimum number of animals and the minimum degree of pain, suffering, distress or lasting harm.

Article 20

In user establishments:

- a the person or persons who are administratively responsible for the care of the animals and the functioning of the equipment shall be identified;
- b sufficient trained staff shall be provided;
- c adequate arrangements shall be made for the provision of veterinary advice and treatment;
- d a veterinarian or other competent person should be charged with advisory duties in relation to the well-being of the animals.

Article 21

1. Animals of the species listed below which are for use in procedures shall be acquired directly from or originate from registered breeding establishments, unless a general or special exemption has been obtained under arrangements to be determined by the Party:

Mouse	<i>Mus musculus</i>
Rat	<i>Rattus norvegicus</i>
Guinea pig	<i>Cavia porcellus</i>
Golden hamster	<i>Mesocricetus auratus</i>
Rabbit	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Dog	<i>Canis familiaris</i>
Cat	<i>Felis catus</i>
Quail	<i>Coturnix coturnix</i>

2. Each Party undertakes to extend the provisions of paragraph 1 of this article to other species, in particular of the order of primates, as soon as there is a reasonable prospect of a sufficient supply of purpose-bred animals of the species concerned.
3. Straying animals of a domesticated species shall not be used in procedures. A general exemption made under the conditions of paragraph 1 of this article may not extend to stray dogs and cats.

Article 22

In user establishments, only animals supplied from registered breeding or supplying establishments shall be used, unless a general or special exemption has been obtained under arrangements to be determined by the Party.

Article 23

Procedures may, where authorised by the responsible authority, be conducted outside user establishments.

Article 24

Arrangements shall be made at user establishments to maintain records and make them available as required by the responsible authority. In particular, these records shall be sufficient to meet the requirements of Article 27 and, in addition, show the

number and species of all animals acquired, from whom they were acquired and their date of arrival.

Part VII – Education and training

Article 25

1. Procedures carried out for the purpose of education, training or further training for professions or other occupations, including the care of animals being used or intended for use in procedures, must be notified to the responsible authority and shall be carried out by or under the supervision of a competent person, who will be responsible for ensuring that the procedures comply with national legislation under the terms of this Convention.
2. Procedures within the scope of education, training, or further training for purposes other than those referred to in paragraph 1 above shall not be permitted.
3. Procedures referred to in paragraph 1 of this article shall be restricted to those absolutely necessary for the purpose of the education or training concerned and be permitted only if their objective cannot be achieved by comparably effective audio-visual or any other suitable methods.

Article 26

Persons who carry out procedures, or take part in procedures, or take care of animals used in procedures, including supervision, shall have had appropriate education and training.

Part VIII – Statistical information

Article 27

1. Each Party shall collect statistical information on the use of animals in procedures and this information shall where lawful be made available to the public.
2. Information shall be collected in respect of:
 - a. the numbers and kinds of animals used in procedures;
 - b. the numbers of animals in selected categories used in procedures directly concerned with medicine and in education and training;
 - c. the numbers of animals in selected categories used in procedures for the protection of man and the environment;
 - d. the numbers of animals in selected categories used in procedures required by law.

Article 28

1. Subject to requirements of national legislation relating to secrecy and confidentiality, each Party shall communicate every year to the Secretary General of the Council of Europe information in respect of the items mentioned in paragraph 2 of Article 27, presented in the form set out in Appendix B to this Convention.
2. The Secretary General of the Council of Europe shall publish the statistical information received from the Parties in respect of the items mentioned in paragraph 2 of Article 27.
3. Each Party is invited to communicate to the Secretary General of the Council of Europe the address of its national authority from which information about more comprehensive national statistics may be obtained on request. Such addresses

will be contained in the publications of statistics made by the Secretary General of the Council of Europe.

Part IX – Recognition of procedures carried out in the territory of another Party

Article 29

1. In order to avoid unnecessary repetition of procedures required by law on health and safety, each Party shall, where practicable, recognise the results of procedures carried out in the territory of another Party.
2. To that end the Parties undertake, where practicable and lawful, to render each other mutual assistance, in particular by furnishing information on their legislation and administrative practice relating to the requirements for procedures to be carried out in support of submissions for registration of products, as well as factual information on procedures carried out in their territory and on authorisation or any other administrative particulars pertaining to these procedures.

Part X – Multilateral consultations

Article 30

1. The Parties shall, within five years from the entry into force of this Convention and every five years thereafter, or more frequently if a majority of the Parties should so request, hold multilateral consultations within the Council of Europe to examine the application of this Convention, and the advisability of revising it or extending any of its provisions.
2. These consultations shall take place at meetings convened by the Secretary General of the Council of Europe. The Parties shall communicate the name of their representative to the Secretary General of the Council of Europe at least two months before each meeting.
3. Subject to the provisions of this Convention, the Parties shall draw up the rules of procedure for the consultations.

Part XI – Amendments

Article 31

1. Any amendment to Appendices A and B, proposed by a Party or by the Committee of Ministers of the Council of Europe shall be communicated to the Secretary General of the Council of Europe and forwarded by him to the member States of the Council of Europe, to the European Community and to any non-member State which has acceded to, or has been invited to accede to the Convention in accordance with the provisions of Article 34.
2. Any amendments proposed in accordance with the provisions of the preceding paragraph shall be examined, not less than six months after the date of forwarding by the Secretary General, at a multilateral consultation where it may be adopted by a two-thirds majority of the Parties. The text adopted shall be forwarded to the Parties.
3. Twelve months after its adoption at a multilateral consultation, any amendment shall enter into force unless one third of the Parties have notified objections.

Part XII – Final Provisions

Article 32

This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe and by the European Communities. It is subject to ratification, acceptance or

approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 33

1. This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date on which four member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of Article 32.
2. In respect of a Signatory which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 34

1. After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any State not a member of the Council to accede to this Convention, by a decision taken by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe and by the unanimous vote of the representatives of the Contracting States entitled to sit on the Committee.
2. In respect of any acceding State, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 35

1. Any Signatory may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, make one or more reservations. No reservations may, however, be made in respect of Articles 1 to 14 or Articles 18 to 20.
2. Any Party which has made a reservation under the preceding paragraph may wholly or partly withdraw it by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall take effect on the date of receipt of such notification by the Secretary General.
3. A Party which has made a reservation in respect of a provision of this Convention may not claim the application of that provision by any other Party; it may, however, if its reservation is partial or conditional, claim the application of that provision insofar as it has itself accepted it.

Article 36

1. Any Signatory may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.
2. Any Party may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of

the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 37

1. Any Party may at any time denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 38

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the European Communities and any State which has acceded to this Convention of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 33, 34 and 36;
- d any other act, notification or communication relating to this Convention;

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Strasbourg, this 18th day of March 1986, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the European Communities and to any State invited to accede to this Convention.

APPENDIX A

Guidelines for accomodation and care of animals (Article 5 of the Convention)

CONTENTS

Introduction

1. *The physical facilities*
 - 1.1. Functions and general design
 - 1.2. Holding rooms
 - 1.3. Laboratories and general and special purpose procedure rooms
 - 1.4. Service rooms
2. *The environment in the holding rooms and its control*
 - 2.1. Ventilation
 - 2.2. Temperature
 - 2.3. Humidity
 - 2.4. Lighting
 - 2.5. Noise
 - 2.6. Alarm systems

- 3. *Care*
- 3.1. Health
- 3.2. Capture
- 3.3. Packing and transport conditions
- 3.4. Reception and unpacking
- 3.5. Quarantine, isolation and acclimatisation
- 3.6. Caging
- 3.7. Feeding
- 3.8. Water
- 3.9. Bedding
- 3.10. Exercising and handling
- 3.11. Cleaning
- 3.12. Humane killing of animals

Introduction

- 1 The member States of the Council of Europe have decided that it is their aim to protect live animals used for experimental and other scientific purposes to ensure that any possible pain, suffering, distress or lasting harm inflicted upon them, as a consequence of procedures being conducted upon them, shall be kept at a minimum.
- 2 It is true that some procedures are conducted under field conditions on free-living, self-supporting, wild animals, but such procedures are relatively few in number. The great majority of animals used in procedures must for practical reasons be kept under some sort of physical control in facilities ranging from outdoor corrals to cages for small animals in a laboratory animal house. This is a situation where there are highly conflicting interests. On the one hand, the animal whose needs in respect of movement, social relations and other manifestations of life must be restricted, on the other hand, the experimenter and his assistants who demand full control of the animal and its environment. In this confrontation of interests the animal may sometimes be given secondary consideration.
- 3 Therefore, the European Convention for the Protection of Vertebrate Animals Used for Experimental or Other Scientific Purposes provides in Article 5 that: "Any animal used or intended for use in a procedure shall be provided with accommodation, an environment, at least a minimum degree of freedom of movement, food, water and care, appropriate to its health and well-being. Any restriction on the extent to which an animal can satisfy its physiological and ethological needs shall be limited as far as practicable."
- 4 This appendix draws up certain guidelines based on present knowledge and practice for the accommodation and care of animals. It explains and supplements the basic principles adopted in Article 5. The object is thus to help authorities, institutions and individuals in their pursuit of the aims of the Council of Europe in this matter.
- 5 Care is a word which, when used in connection with animals intended for or in actual use in procedures, covers all aspects of the relationship between animals and man. Its substance is the sum of material and non-material resources mobilised by man to obtain and maintain an animal in a physical and mental state where it suffers least and performs best in procedures. It starts from the moment the animal is destined to be used in procedures and continues until it is

humanely killed or otherwise disposed of by the establishment in accordance with Article 11 of the Convention after the close of the procedure.

- 6 The appendix aims to give advice about the design of appropriate animal quarters. There are, however, several methods of breeding and keeping laboratory animals that differ chiefly in the degree of control of the microbiological environment. It has to be borne in mind that the staff concerned will sometimes have to judge from the character and condition of the animals where the recommended standards of space may not be sufficient, as with especially aggressive animals. In applying the guidelines described in this appendix, the requirements of each of these situations should be taken into account. Furthermore, it is necessary to make clear the status of these guidelines. Unlike the provisions of the Convention itself, they are not mandatory: they are recommendations to be used with discretion, designed as guidance to the practices and standards which all concerned should conscientiously strive to achieve. It is for this reason that the term “should” has had to be used throughout the text even where “must” might seem to be the more appropriate word. For example, it is self-evident that food and water must be provided (see 3.7.2 and 3.8).
- 7 Finally, for practical and financial reasons, existing animal quarters' equipment should not need to be replaced before it is worn out, or has otherwise become useless. Pending replacement with equipment conforming with the present guidelines, these should as far as practicable be complied with by adjusting the numbers and sizes of animals placed in existing cages and pens.

Definitions

In this Appendix A, in addition to the definitions contained in Article 1.2 of the Convention:

- a “holding rooms” mean rooms where animals are normally housed, either for breeding and stocking or during the conduct of a procedure;
 - b “cage” means a permanently fixed or movable container that is closed by solid walls and, at least on one side, by bars or meshed wire or, where appropriate, nets and in which one or more animals are kept or transported; depending on the stocking density and the size of the container, the freedom of movement of the animals is relatively restricted;
 - c “pen” means an area enclosed, for example, by walls, bars or meshed wire in which one or more animals are kept; depending on the size of the enclosure and the stocking density the freedom of movement of the animals is usually less restricted than in a cage;
 - d “run” means an area closed, for example, by fences, walls, bars or meshed wire and frequently situated outside permanently fixed buildings in which animals kept in cages or pens can move freely during certain periods of time in accordance with their ethological and physiological needs, such as exercise;
 - e “stall” means a small enclosure with three sides, usually a feed-rack and lateral separations, where one or two animals may be kept tethered.
- 1 The physical facilities
 - 1.1. Functions and general design
 - 1.1.1. Any facility should be so constructed as to provide a suitable environment for the species housed. It should also be designed to prevent access by unauthorised persons.

Facilities that are part of a larger building complex should also be protected by proper building measures and arrangements that limit the number of entrances and prevent unauthorised traffic.

- 1.1.2. It is recommended that there should be a maintenance programme for the facilities in order to prevent any defect of equipment.

1.2. Holding rooms

- 1.2.1. All necessary measures should be taken to ensure regular and efficient cleaning of the rooms and the maintenance of a satisfactory hygienic standard. Ceilings and walls should be damage-resistant with a smooth, impervious and easily washable surface. Special attention should be paid to junctions with doors, ducts, pipes and cables. Doors and windows, if any, should be constructed or protected so as to keep out unwanted animals. Where appropriate, an inspection window may be fitted in the door. Floors should be smooth, impervious and have a non-slippery, easily washable surface which can carry the weight of racks and other heavy equipment without being damaged. Drains, if any, should be adequately covered and fitted with a barrier which will prevent animals from gaining access.

- 1.2.2. Rooms where the animals are allowed to run freely should have walls and floors with a particularly resistant surface material to stand up to the heavy wear and tear caused by the animals and the cleaning process. The material should not be detrimental to the health of the animals and be such that the animals cannot hurt themselves. Drains are desirable in such rooms. Additional protection should be given to any equipment or fixtures so that they may not be damaged by the animals or hurt the animals themselves. Where outdoor exercise areas are provided measures should be taken when appropriate to prevent access by the public and animals.

- 1.2.3. Rooms intended for the holding of farm animals (cattle, sheep, goats, pigs, horses, poultry, etc.) should at least conform with the standards laid down in the European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes and by national veterinary and other authorities.

- 1.2.4. The majority of holding rooms are usually designed to house rodents. Frequently such rooms may also be used to house larger species. Care should be taken not to house together species which are incompatible.

- 1.2.5. Holding rooms should be provided with facilities for carrying out minor procedures and manipulations, where appropriate.

1.3. Laboratories and general and special purpose procedure rooms

- 1.3.1. At breeding or supplying establishments suitable facilities for making consignments of animals ready for dispatch should be made available.

- 1.3.2. All establishments should also have available as a minimum laboratory facilities for the carrying out of simple diagnostic tests, post-mortem examinations, and/or the collection of samples which are to be subjected to more extensive laboratory investigations elsewhere.

- 1.3.3. Provision should be made for the receipt of animals in such a way that incoming animals do not put at risk animals already present in the facility, for example by quarantining. General and special purpose procedure rooms should be made available for situations where it is

undesirable to carry out the procedures or observations in the holding room.

1.3.4. There should be appropriate accommodation for enabling animals which are ill or injured to be housed separately.

1.3.5. Where appropriate, there should be provision for one or more separate rooms suitably equipped for the performance of surgical procedures under aseptic conditions. There should be facilities for post-operative recovery where this is warranted.

1.4. Service rooms

1.4.1. Store rooms for food should be cool and dry, vermin and insect proof and those for bedding, dry, vermin and insect proof. Other materials, which may be contaminated or present a hazard, should be stored separately.

1.4.2. Store rooms for clean cages, instruments and other equipment should be available.

1.4.3. The cleaning and washing room should be large enough to accommodate the installations necessary to decontaminate and clean used equipment. The cleaning process should be arranged so as to separate the flow of clean and dirty equipment to prevent the contamination of newly cleaned equipment. Walls and floors should be covered with a suitably resistant surface material and the ventilation system should have ample capacity to carry away the excess heat and humidity.

1.4.4. Provision should be made for the hygienic storage and disposal of carcasses and animal waste. If incineration on the site is not possible or desirable, suitable arrangements should be made for the safe disposal of such material having regard to local regulation and by-laws. Special precautions should be taken with highly toxic or radioactive waste.

1.4.5. The design and construction of circulation areas should correspond to the standards of the holding rooms. The corridors should be wide enough to allow easy circulation of movable equipment.

2 The environment in the holding room and its control

2.1. Ventilation

2.1.1. Holding rooms should have an adequate ventilation system which should satisfy the requirements of the species housed. The purpose of the ventilation system is to provide fresh air and to keep down the level of odours, noxious gases, dust and infectious agents of any kind. It also provides for the removal of excess heat and humidity.

2.1.2. The air in the room should be renewed at frequent intervals. A ventilation rate of 15-20 air changes per hour is normally adequate. However, in some circumstances, where stocking density is low, 8-10 air changes per hour may suffice or mechanical ventilation may not even be needed at all. Other circumstances may necessitate a much higher rate of air change. Recirculation of untreated air should be avoided. However, it should be emphasised that even the most efficient system cannot compensate for poor cleaning routines or negligence.

2.1.3. The ventilation system should be so designed as to avoid harmful draughts.

2.1.4. Smoking in rooms where there are animals should be forbidden.

2.2. Temperature

2.2.1. Table 1 gives the range within which it is recommended that the temperature should be maintained. It should also be emphasised that the figures apply only to adult, normal animals. Newborn and young animals will often require a much higher temperature level. The temperature of the premises should be regulated according to possible changes in the animals' thermal regulation which may be due to special physiological conditions or to the effects of the procedures.

2.2.2. Under the climatic conditions prevailing in Europe it may be necessary to provide a ventilation system having the capacity both to heat and cool the air supplied.

2.2.3. In user establishments a precise temperature control in the holding rooms may be required, because the environmental temperature is a physical factor which has a profound effect on the metabolism of all animals.

2.3. Humidity

Extreme variations in relative humidity (RH) have an adverse effect on the health and well-being of animals. It is therefore recommended that the RH level in holding rooms should be appropriate to the species concerned and should ordinarily be maintained at 55% +/- 10%. Values below 40% and above 70% RH for prolonged periods should be avoided.

2.4. Lighting

In windowless rooms, it is necessary to provide controlled lighting both to satisfy the biological requirements of the animals and to provide a satisfactory working environment. It is also necessary to have a control of the intensity and of the light-dark cycle. When keeping albino animals, one should take into account their sensitivity to light (see also 2.6).

2.5. Noise

Noise can be an important disturbing factor in the animal quarters. Holding rooms and procedure rooms should be insulated against loud noise sources in the audible and in the higher frequencies in order to avoid disturbances in the behaviour and the physiology of the animals. Sudden noises may lead to considerable change in organ functions but, as they are often unavoidable, it is sometimes advisable to provide holding and procedure rooms with a continuous sound of moderate intensity such as soft music.

2.6. Alarm systems

A facility housing a large number of animals is vulnerable. It is therefore recommended that the facility is duly protected by the installation of devices to detect fires and the intrusion of unauthorised persons. Technical defects or a break-down of the ventilation system is another hazard which could cause distress and even the death of animals, due to suffocation and overheating or, in less serious cases, have such negative effects on a procedure that it will be a failure and have to be repeated. Adequate monitoring devices should therefore be installed in connection with the heating and ventilation plant to enable the staff to supervise its operation in general. If warranted, a stand-by generator should be provided for the maintenance of life support systems for the animals and lighting in the event of a break-down or the withdrawal of supply. Clear instructions on emergency procedures should be prominently displayed. Alarms for fish tanks are recommended in case of failure of

the water supply. Care should be taken to ensure that the operation of an alarm system causes as little disturbance as possible to the animals.

3 Care

3.1. Health

3.1.1. The person in charge of the establishment should ensure regular inspection of the animals and supervision of the accommodation and care by a veterinarian or other competent person.

3.1.2. According to the assessment of the potential hazard to the animals, appropriate attention should be paid to the health and hygiene of the staff.

3.2. Capture

Wild and feral animals should be captured only by humane methods and by experienced persons who have a thorough knowledge of the habits and habitats of the animals to be caught. If an anaesthetic or any other drug has to be used in the capturing operation, it should be administered by a veterinarian or other competent person. Any animal which is seriously injured should be presented as soon as possible to a veterinarian for treatment. If the animal, in the opinion of the veterinarian, can only go on living with suffering or pain it should be killed at once by a humane method. In the absence of a veterinarian, any animal which may be seriously injured should be killed at once by a humane method.

3.3. Packing and transport conditions

All transportation is undoubtedly, for the animals, a stressful experience, which should be mitigated as far as possible. Animals should be in good health for transportation and it is the duty of the sender to ensure that they are so. Animals which are sick or otherwise out of condition should never be subjected to any transport which is not necessary for therapeutic or diagnostic reasons. Special care should be exercised with female animals in an advanced state of pregnancy. Female animals which are likely to give birth during the transport or which have done so within the preceding forty-eight hours, and their offspring, should be excluded from transportation. Every precaution should be taken by sender and carrier in packing, stowing and transit to avoid unnecessary suffering through inadequate ventilation, exposure to extreme temperatures, lack of feed and water, long delays, etc. The receiver should be properly informed about the transport details and documentary particulars to ensure quick handling and reception in the place of arrival. Even in the case of States which are not Parties to the European Convention on the Protection of Animals During International Transport, strict observance of the provisions of this Convention is recommended; strict observance of national laws and regulations as well as of the regulations for live animals of the International Air Transport Association and the Animal Air Transport Association is also recommended.

3.4. Reception and unpacking

The consignments of animals should be received and unpacked without avoidable delay. After inspection, the animals should be transferred to clean cages or pens and be supplied with feed and water as appropriate. Animals which are sick or otherwise out of condition should be kept under close observation and separately from other animals. They should be examined by a veterinarian or other competent person as soon as possible and, where necessary, treated. Animals which do not have any chance to recover should be killed at once by a humane method. Finally, all animals received must be registered and marked in accordance with the provisions of Articles 16, 17 and 24 of the Convention. Transport boxes should be destroyed immediately if proper decontamination is impossible.

3.5. Quarantine, isolation and acclimatisation

3.5.1. The objects of quarantine are:

- a to protect other animals in the establishment;
- b to protect man against zoonotic infection;
- c to foster good scientific practice.

Unless the state of health of animals introduced into an establishment is satisfactory, it is recommended that they should undergo a period of quarantine. In some cases, that of rabies, for example, this period may be laid down in the national regulations of the Party. In others, it will vary and should be determined by a competent person, according to the circumstances, normally the veterinarian appointed by the establishment (see also Table 2).

Animals may be used for procedures during the quarantine period as long as they have become acclimatised to their new environment and they present no significant risk to other animals or man.

3.5.2. It is recommended that facilities should be set aside in which to isolate animals showing signs of or suspected of ill-health and which might present a hazard to man or to other animals.

3.5.3. Even when the animals are seen to be in sound health it is good husbandry for them to undergo a period of acclimatisation before being used in a procedure. The time required depends on several factors, such as the stress to which the animals have been subjected which in turn depends on several factors such as the duration of the transportation and the age of the animal. This time shall be decided by a competent person.

3.6. Caging

3.6.1. It is possible to make a distinction between two broad systems of housing animals.

Firstly, there is the system found in breeding, supplying and user establishments in the bio-medical field designed to accommodate animals such as rodents, rabbits, carnivores, birds and non-human primates, sometimes also ruminants, swine and horses. Suggested guidelines for cages, pens, runs and stalls suitable for such facilities are presented in Tables 3 to 13. Supplementary guidance on minimum cage areas is found in Figures 1 to 7. Furthermore, a corresponding guidance for the appraisal of the stocking density in cages is presented in Figures 8 to 22.

Secondly, there is the system frequently found in establishments conducting procedures only on farm or similar large animals. The facilities in such establishments should not be less than those required by current veterinary standards.

3.6.2. Cages and pens should not be made out of material that is detrimental to the health of the animals, and their design should be such that the animals cannot injure themselves and, unless they are disposable, they should be made from a resistant material adapted to cleaning and decontamination techniques. In particular attention should be given to the design of cage and pen floors which should vary according to the species and age of the animals and be designed to facilitate the removal of excreta.

- 3.6.3. Pens should be designed for the well-being of the species. They should permit the satisfaction of certain ethological needs (for example, the need to climb, hide or shelter temporarily) and be designed for efficient cleaning and freedom from contact with other animals.

3.7. Feeding

- 3.7.1. In the selection, production and preparation of feed, precautions should be taken to avoid chemical, physical and microbiological contamination. The feed should be packed in tight, closed bags, stamped with the production date when appropriate. Packing, transport and storing should also be such as to avoid contamination, deterioration or destruction. Store rooms should be cool, dark, dry and vermin and insect proof. Quickly perishable feed like greens, vegetables, fruit, meat, fish, etc. should be stored in cold rooms, refrigerators or freezers.

All feed hoppers, troughs or other utensils used for feeding should be regularly cleaned and if necessary sterilised. If moist feed is used or if the feed is easily contaminated with water, urine, etc., daily cleaning is necessary.

- 3.7.2. The feed distribution process may vary according to the species but it should be such as to satisfy the physiological needs of the animal. Provision should be made for each animal to have access to the feed.

3.8. Water

- 3.8.1. Uncontaminated drinking water should always be available to all animals. During transport, it is acceptable to provide water as part of a moist diet. Water is however a vehicle of micro-organisms and the supply should therefore be so arranged that the hazard involved is minimised. Two methods are in common use, bottles and automatic systems.

- 3.8.2. Bottles are often used with small animals like rodents and rabbits. When bottles are used, they should be made from translucent material in order to enable their contents to be monitored. The design should be wide-mouthed for easy and efficient cleaning and, if plastic material is used, it should not be leachable. Caps, stoppers and pipes should also be sterilisable and easy to clean. All bottles and accessories should be taken to pieces, cleaned and sterilised at appropriate and regular periods. It is preferable that the bottles should be replaced by clean, sterilised ones rather than be refilled in the holding rooms.

- 3.8.3. Automatic drinking systems should be regularly checked, serviced and flushed to avoid accidents and the spread of infections. If solid-bottom cages are used, care should be taken to minimise the risk of flooding. Regular bacteriological testing of the system is also necessary to monitor the quality of the water.

- 3.8.4. Water received from public waterworks contains some micro-organisms which are usually considered to be harmless unless one is dealing with microbiologically defined animals. In such cases, the water should be treated. Water supplied by public waterworks is usually chlorinated to reduce the growth of micro-organisms. Such chlorination is not always enough to keep down the growth of certain potential pathogens, as for example *Pseudomonas*. As an additional measure, the level of chlorine in the water could be increased or the water could be acidified to achieve the desired effect.

- 3.8.5. In fishes, amphibians and reptiles, tolerance for acidity, chlorine and many other chemicals differs widely from species to species. Therefore provision should be made to adapt the water supply for aquariums and tanks to the needs and tolerance limits of the individual species.

3.9. Bedding

Bedding should be dry, absorbent, non-dusty, non-toxic and free from infectious agents or vermin, or any other form of contamination. Special care should be taken to avoid using sawdust or bedding material derived from wood which has been treated chemically. Certain industrial by-products or waste, such as shredded paper, may be used.

3.10. Exercising and handling

- 3.10.1. It is advisable to take every possible opportunity to let animals take exercise.
- 3.10.2. The performance of an animal during a procedure depends very much on its confidence in man, something which has to be developed. The wild or feral animal will probably never become an ideal experimental animal. It is different with the domesticated animal born and raised in contact with man. The confidence once established should however be preserved. It is therefore recommended that frequent contact should be maintained so that the animals become familiar with human presence and activity. Where appropriate time should be set aside for talking, handling and grooming. The staff should be sympathetic, gentle and firm when associating with animals.

3.11. Cleaning

- 3.11.1. The standard of a facility depends very much on good hygiene. Clear instructions should be given for the changing of bedding in cages and pens.
- 3.11.2. Adequate routines for the cleaning, washing, decontamination and, when necessary, sterilisation of cages and accessories, bottles and other equipment should be established. A very high standard of cleanliness and order should also be maintained in holding, washing and storage rooms.
- 3.11.3. There should be regular cleaning and, where appropriate, renewal of the material forming the ground surface in outdoor pens, cages and runs to avoid them becoming a source of infection and parasite infestation.

3.12. Humane killing of animals

- 3.12.1. All humane methods of killing animals require expertise which can only be attained by appropriate training.
- 3.12.2. A deeply unconscious animal can be exsanguinated but drugs which paralyse muscles before unconsciousness occurs, those with curariform effects and electrocution without passage of current through the brain, should not be used without prior anaesthesia.

Carcass disposal should not be allowed until *rigor mortis* occurs.

Tables and figures relating to Appendix A of the European Convention for the
Protection of Vertebrate Animals used for Experimental and other Scientific Purposes
(Guidelines for accommodation and care of animals)

TABLE 1

Guidelines for room temperature

(animals kept in cages, pens or indoor runs)

Species or groups of species	Optimal range in °C
Non-human New World primates	20-28
Mouse	20-24
Rat	20-24
Syrian hamster	20-24
Gerbil	20-24
Guinea pig	20-24
Non-Human Old World primates	20-24
Quail	20-24
Rabbit	15-21
Cat	15-21
Dog	15-21
Ferret	15-21
Poultry	15-21
Pigeon	15-21
Swine	10-24
Goat	10-24
Sheep	10-24
Cattle	10-24
Horse	10-24

Note: In special cases, for example when housing very young or hairless animals, higher room temperatures than those indicated may be required.

TABLE 2

Guidelines for local quarantine periods

Introductory note: For imported animals, all quarantine periods should be subject to the Parties' national regulations. In regard to local quarantine periods, the period should be determined by a competent person according to circumstances, normally a veterinarian appointed by the establishment.

Species	Days
Mouse	5-15
Rat	5-15
Gerbil	5-15
Guinea pig	5-15
Syrian hamster	5-15
Rabbit	20-30
Cat	20-30
Dog	20-30
Non-human primates	40-60

TABLE 3

*Guidelines for caging small rodents and rabbits
(in stock and during procedures)*

Species	Minimum cage floor area cm ²	Minimum cage height cm
Mouse	180	12
Rat	350	14
Syrian hamster	180	12
Guinea pig	600	18
Rabbit 1 kg	1 400	30
2 kg	2 000	30
3 kg	2 500	35
4 kg	3 000	40
5 kg	3 600	40

Note: “Cage height” means the vertical distance between the cage floor and the upper horizontal part of the lid or cage.

When designing procedures, consideration should be given to the potential growth of the animals to ensure adequate room according to this table in all phases of the procedures.

See also Figures 1 to 5 and 8 to 12.

TABLE 4

Guidelines for caging small rodents in breeding

Species	Minimum cage floor area for mother and litter cm ²	Minimum cage height cm
Mouse	200	12
Rat	800	14
Syrian hamster	650	12
Guinea pig	1 200	18
Guinea pig in harems	1 000 per adult	18

Note: For definition of “cage height” see note to Table 3.

TABLE 5

Guidelines for caging breeding rabbits

Weight of doe kg	Minimum cage floor area per doe and litter m ²	Minimum cage height cm	Minimum nest box floor m ²
1	0,30	30	0,10
2	0,35	30	0,10
3	0,40	35	0,12
4	0,45	40	0,12
5	0,50	40	0,14

Note: For definition of “cage height” see note to Table 3.

The minimum cage floor area per doe and litter includes the area of the nest box floor.

See also Figure 6.

TABLE 6

*Guidelines for housing cats
(during procedures and breeding)*

Weight of cat kg	Minimum cage floor area for cat m ²	Minimum cage height cm	Minimum cage floor area per queen and litter m ²	Minimum pen floor area per queen and litter m ²
0,5-1	0,2	50	-	-
1-3	0,3	50	0,58	2
3-4	0,4	50	0,58	2
4-5	0,6	50	0,58	2

Note: The housing of cats in cages should be strictly limited. Cats confined in this way should be let out for exercising at least once a day, where it does not interfere with the procedure. Cat pens should be equipped with dirt trays, ample shelf room for resting and objects suitable for climbing and claw-trimming.

“Cage height” means the vertical distance between the highest point on the floor and the lowest point in the top of the cage.

For the purpose of calculating the minimum floor area, the shelf area may be included. The minimum cage floor area per queen and litter includes the 0,18 m² area of the kitting box.

See also Figure 7

TABLE 7

*Guidelines for housing dogs in cages
(during procedures)*

Height of dog to point of shoulder cm	Minimum cage floor area per dog m ²	Minimum height of cage cm
30	0,75	60
40	1,00	80
70	1,75	140

Note: Dogs should not be kept in cages any longer than is absolutely necessary for the purpose of the procedure. Caged dogs should be let out for exercise at least once a day unless it is incompatible with the purpose of the procedure. A time-limit should be set beyond which a dog should not be confined without daily exercise. Exercise areas should be large enough to allow the dog freedom of movement. Grid floors should not be used in dog cages unless the procedure requires it.

In the light of the great differences in height and the limited interdependence of height and weight of various breeds of dogs, the cage height should be based on the body height to the shoulder of the individual animal. As a general rule the minimum cage height should be twice the height to the shoulder.

For definition of “cage height”, see note to Table 6.

TABLE 8

*Guidelines for housing dogs in pens
(in stock and during procedures and breeding)*

Weight of dog kg	Minimum pen floor area per dog m ²	Minimum adjacent exercise area per dog	
		up to 3 dogs m ²	more than 3 dogs m ²
<6	0,5	0,5 (1,0)	0,5 (1,0)
6-10	0,7	1,4 (2,1)	1,2 (2,9)
10-20	1,2	1,6 (2,8)	1,4 (2,6)
20-30	1,7	1,9 (3,6)	1,6 (3,3)
>30	2,0	2,0 (4,0)	1,8 (3,8)

Note: Figures in brackets give the total area per dog, that is, the pen floor area plus the adjacent exercise area. Dogs kept permanently outdoors should have access to a sheltered place to find protection against unfavourable weather conditions. Where dogs are housed on grid floors, a solid area should be provided for sleeping. Grid floors should not be used unless the procedure requires it. Partitions between pens should be such as to prevent dogs from injuring each other.

All pens should have adequate drainage.

TABLE 9

*Guidelines for caging non-human primates
(in stock and during procedures and breeding)*

Introductory note: Because of the wide variations in sizes and characteristics of primates, it is especially important to match the shape and internal fittings as well as the dimensions of their cages to their particular needs. The total volume of the cage is just as important to primates as the floor area. As a general principle, the height of a cage, at least for apes and other simians, should be its greatest dimension. Cages should be high enough at least to allow the animals to stand up erect. The minimum cage height for brachiators should be such as to allow them to swing in full extension from the ceiling without their feet touching the cage floor. Where appropriate, perches should be fitted to allow the primates to use the upper part of the cage.

Compatible primates may be kept two to a cage. Where they cannot be kept in pairs, their cages should be so placed that they can see one another, but it should also be possible to prevent this when required.

Subject to these observations, the following table constitutes a general guideline for caging the groups of species most commonly used (superfamilies *Ceboidea* and *Cercopithecoidea*).

Weight of primate kg	Minimum cage floor area for one or two animals m ²	Minimum cage height cm
<1	0,25	60
1-3	0,35	75
3-5	0,50	80
5-7	0,70	85
7-9	0,90	90
9-15	1,10	125
15-25	1,50	125

Note: For definition of “cage height”, see note to Table 6.

TABLE 10

*Guidelines for caging pigs
(in stock and during procedures)*

Weight of pig kg	Minimum cage floor area per pig m ²	Minimum cage height cm
5-15	0,35	50
15-25	0,55	60
25-40	0,80	80

Note: The table would also apply to piglets. Pigs should not be kept in cages unless absolutely necessary for the purpose of the procedure and then only for a minimum period of time.

For definition of “cage height” see note to Table 6

TABLE 11

*Guidelines for accommodating farm animals in pens
(in stock and during procedures in user establishments)*

Species and weights kg	Minimum pen floor area m ²	Minimum pen length m	Minimum pen partition height m	Minimum pen floor area for groups m ² /animal	Minimum length of feed rack per head m
<i>Pigs</i>					
10-30	2	1,6	0,8	0,2	0,20
30-50	2	1,8	1,0	0,3	0,25
50-100	3	2,1	1,2	0,8	0,30
100-150	5	2,5	1,4	1,2	0,35
>150	5	2,5	1,4	2,5	0,40
<i>Sheep</i>					
< 70	1,4	1,8	1,2	0,7	0,35
<i>Goats</i>					
< 70	1,6	1,8	2,0	0,8	0,35
<i>Cattle</i>					
< 60	2,0	1,1	1,0	0,8	0,30
60-100	2,2	1,8	1,0	1,0	0,30
100-150	2,4	1,8	1,0	1,2	0,35

150-200	2,5	2,0	1,2	1,4	0,40
200-400	2,6	2,2	1,4	1,6	0,55
>400	2,8	2,2	1,4	1,8	0,65
<i>Adult horses</i>	13,5	4,5	1,8	-	-

TABLE 12

*Guidelines for accommodating farm animals in stalls
(in stock and during procedures in user establishments)*

Species and weight kg	Minimum stall area m ²	Minimum stall length m	Minimum stall partition m
<i>Pigs</i> 100-150	1,2	2,0	0,9
> 150	2,5	2,5	1,4
<i>Sheep</i> < 70	0,7	1,0	0,9
<i>Goats</i> < 70	0,8	1,0	0,9
<i>Cattle</i> 60-100	0,6	1,0	0,9
100-150	0,9	1,4	0,9
150-200	1,2	1,6	1,4
200-350	1,8	1,8	1,4
350-500	2,1	1,9	1,4
> 500	2,6	2,2	1,4
<i>Adult horses</i>	4,0	2,5	1,6

Note: Stalls should be sufficiently wide to allow an animal to lie comfortably.

TABLE 13

*Guidelines for caging birds
(in stock and during procedures in user establishments)*

Species and weight g	Minimum area for one bird cm ²	Minimum area for 2 birds cm ² /bird	Minimum area for 3 birds cm ² /bird	Minimum cage height cm	Minimum length of feed trough per bird cm
<i>Chickens</i>					
100-300	250	200	150	25	3
300-600	500	400	300	35	7
600-1 200	1 000	600	450	45	10
1 200-1 800	1 200	700	550	45	12
1 800-2 400	1 400	850	650	45	12
<i>(Adult males)</i>					
> 2 400	1 800	1 200	1 000	60	15
<i>Quails</i>					
120-140	350	250	200	15	4

Note: "Area" means the product of cage length and cage width measured internally and horizontally, NOT the product of the floor length and floor width.

For definition of "cage height" see note to Table 6.

Mesh size in grid floors should not be greater than 10 x 10 mm for young chicks, and 25 x 25 mm for pullets and adults. The wire thickness should be at the least 2 mm. The sloping gradient should not exceed 14 % (8°). Water troughs should be of the same length as the feed troughs. If nipples or cups are provided, each bird should have access to two. Cages should be fitted with perches and allow birds in single cages to see each other.

FIGURE 1

Mice (in stock and during procedures)
Minimum cage floor area

Given the weight of a mouse, the full-drawn line, EU-EU, gives the minimum area that it should be allocated.

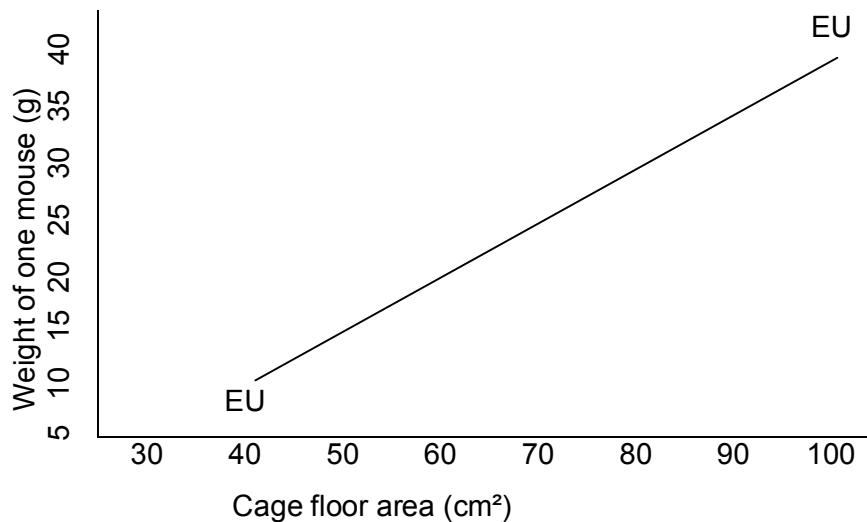

FIGURE 2

Rats (in stock and during procedures)
Minimum cage floor area

Given the weight of a rat, the full-drawn line, EU-EU, gives the minimum area that it should be allocated.

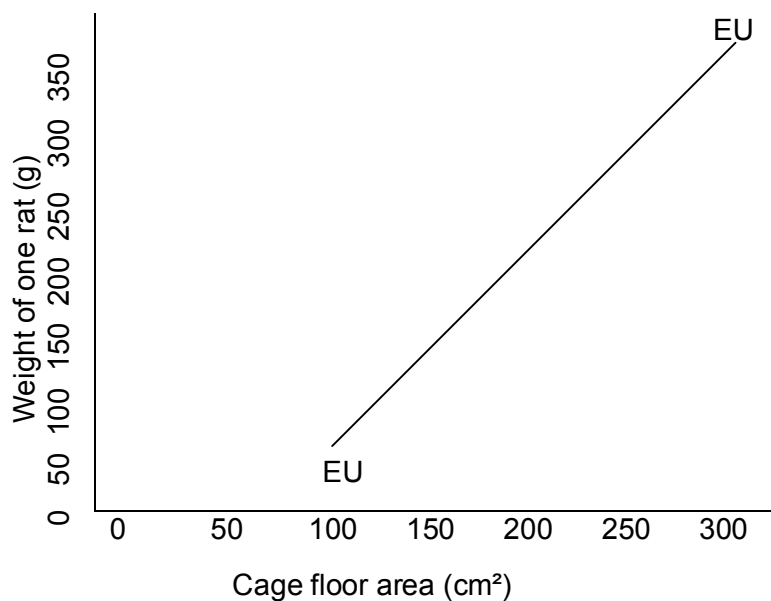

FIGURE 3

Syrian hamsters (in stock and during procedures)
Minimum cage floor area

Given the weight of a Syrian hamster the full-drawn line, EU-EU, gives the minimum area that it should be allocated.

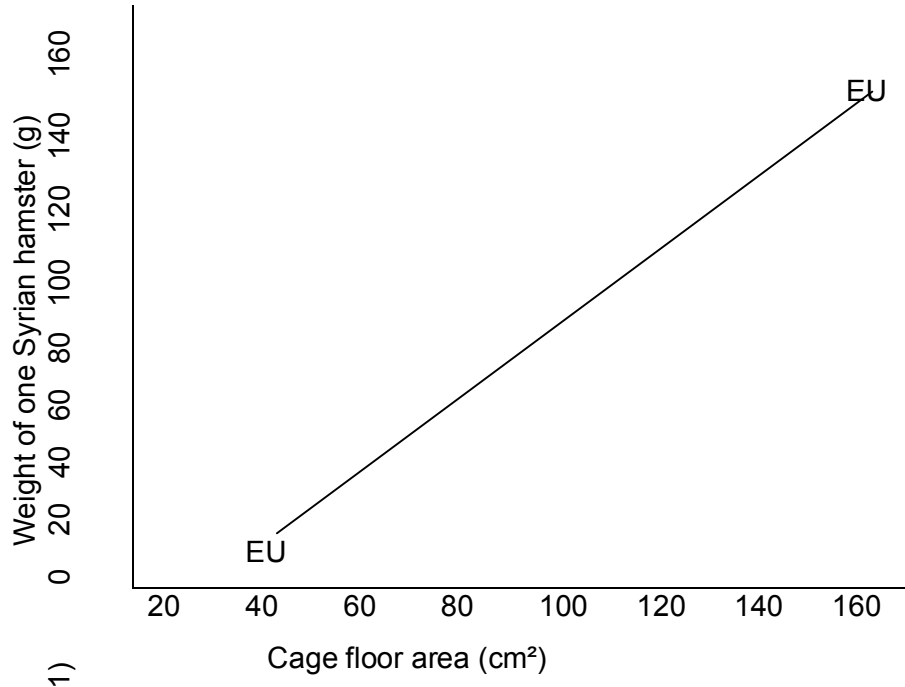

FIGURE 4

Guinea pigs (in stock and during procedures)
Minimum cage floor area

Given the weight of a guinea pig, the full-drawn line, EU-EU, gives the minimum area that it should be allocated.

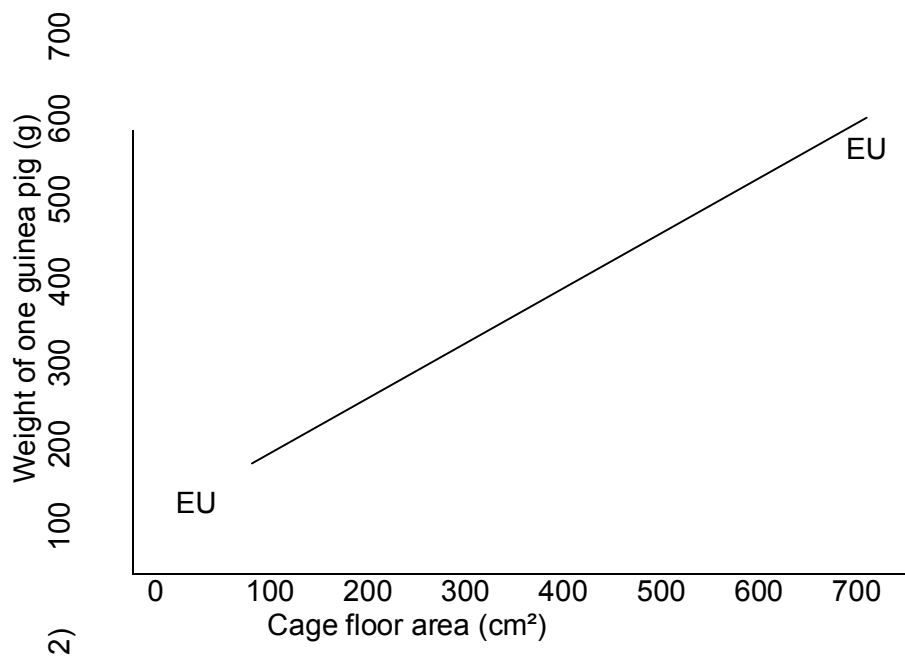

FIGURE 5

Rabbits (in stock and during procedures)

Minimum cage floor area

Given the weight of a rabbit, the full-drawn line, EU-EU, gives the minimum area it should be allocated.

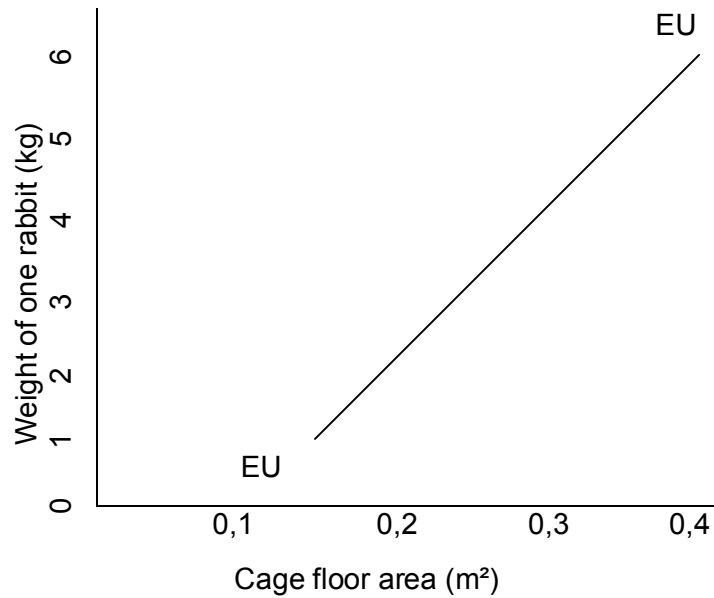

FIGURE 6

Rabbits (in breeding)

Minimum cage floor area for doe with unweaned litter

Given the weight of a doe, the full-drawn line, EU-EU, gives the minimum area it should be allocated.

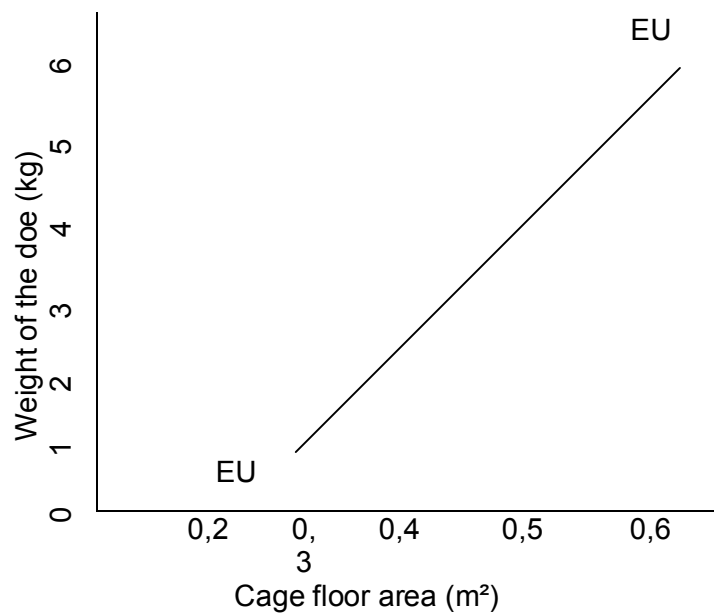

FIGURE 7

Cats (in stock and during procedures)
Minimum cage floor area

Given the weight of a cat, the full-drawn line, EU-EU, gives the minimum area it should be allocated.

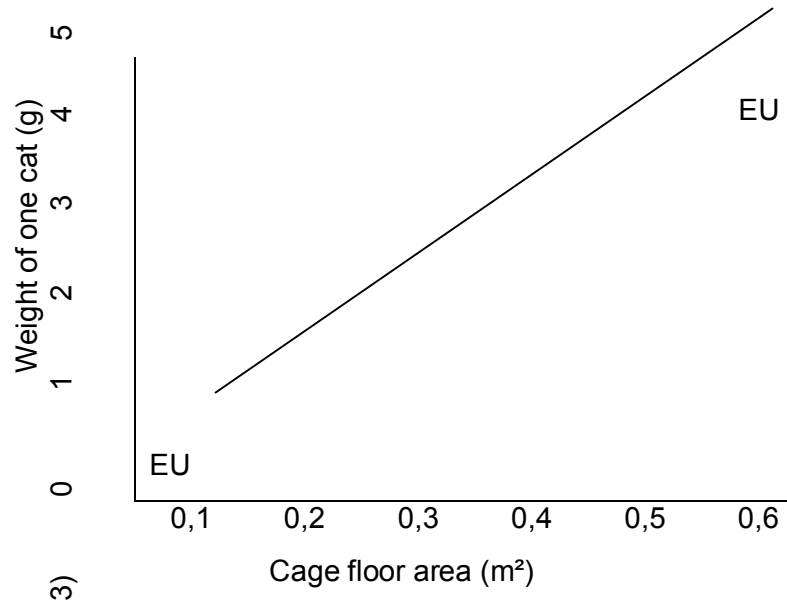
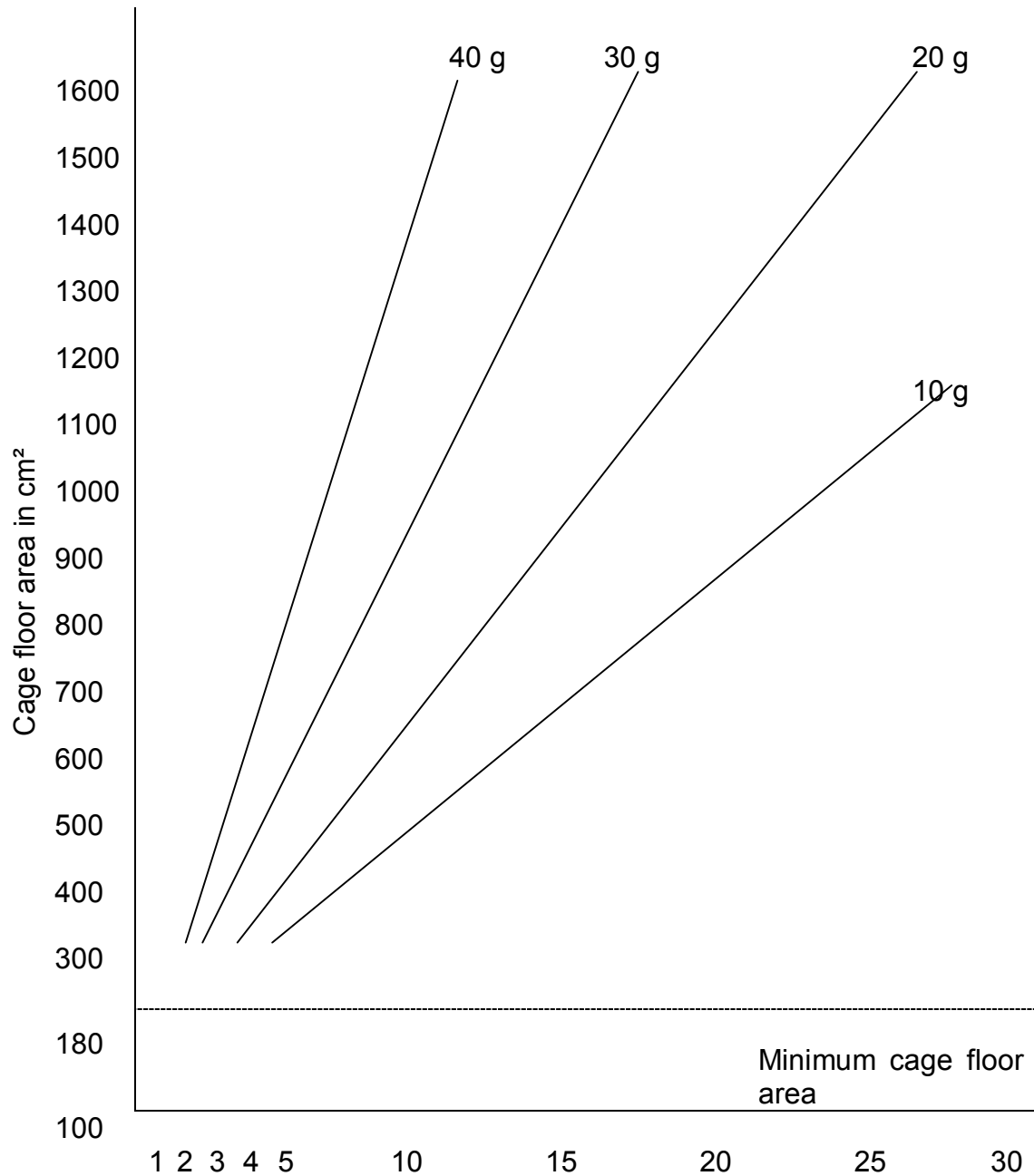

FIGURE 8

*Guide to the relationship between number of mice per cage
and cage floor area (in stock and during procedures)*

The lines represent the average weights and correspond to the line EU-EU in Figure 1

Number of mice

Minimum height of mouse cage: 12 cm

FIGURE 9

*Guide to the relationship between number of rats per cage
and cage floor area (in stock and during procedures)*

The lines represent the average weights and correspond to the line EU-EU in Figure 2

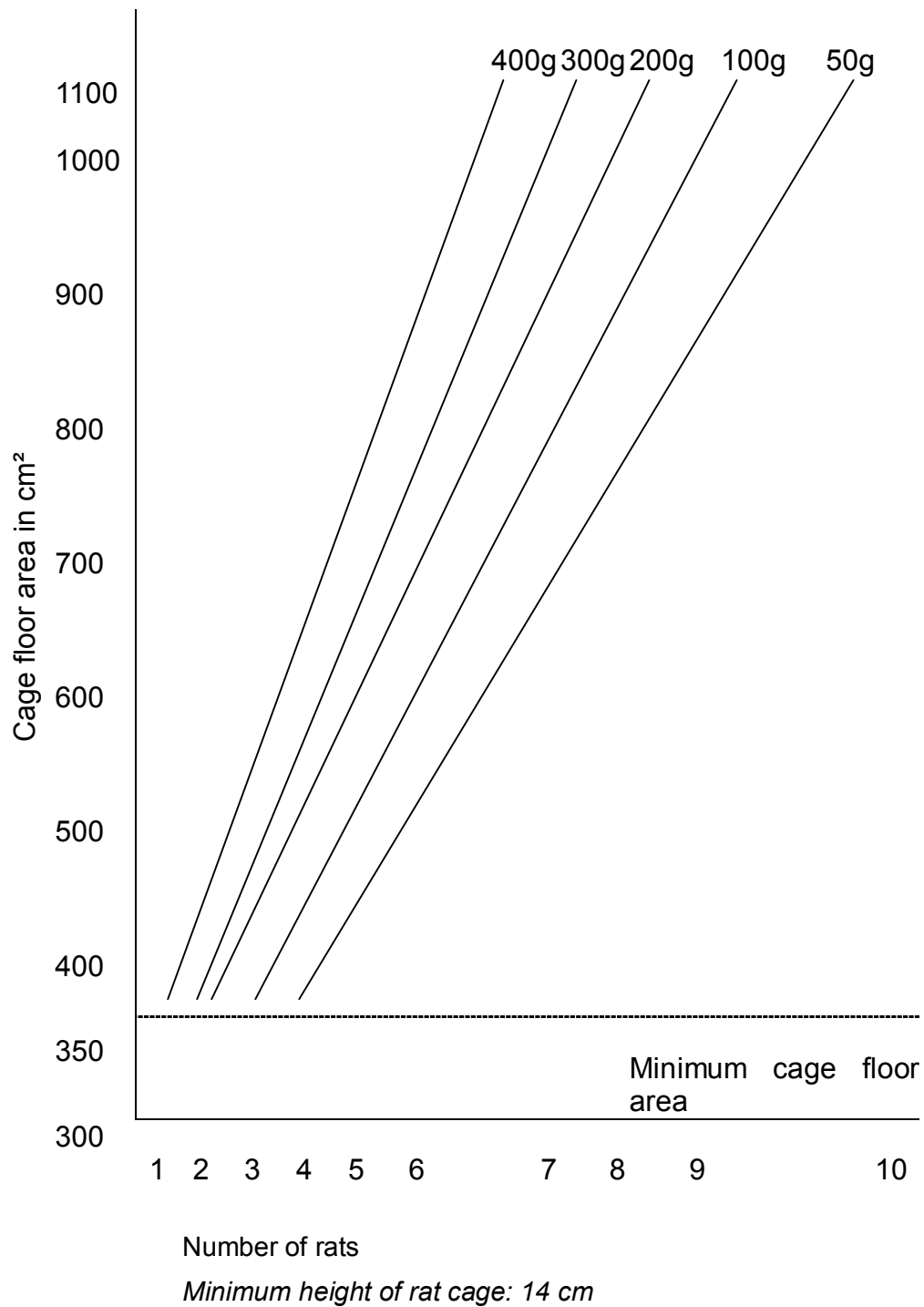

FIGURE 10

*Guide to the relationship between number of hamsters per cage
and cage floor area (in stock and during procedures)*

The lines represent the average weights and correspond to the line EU-EU in Figure 3

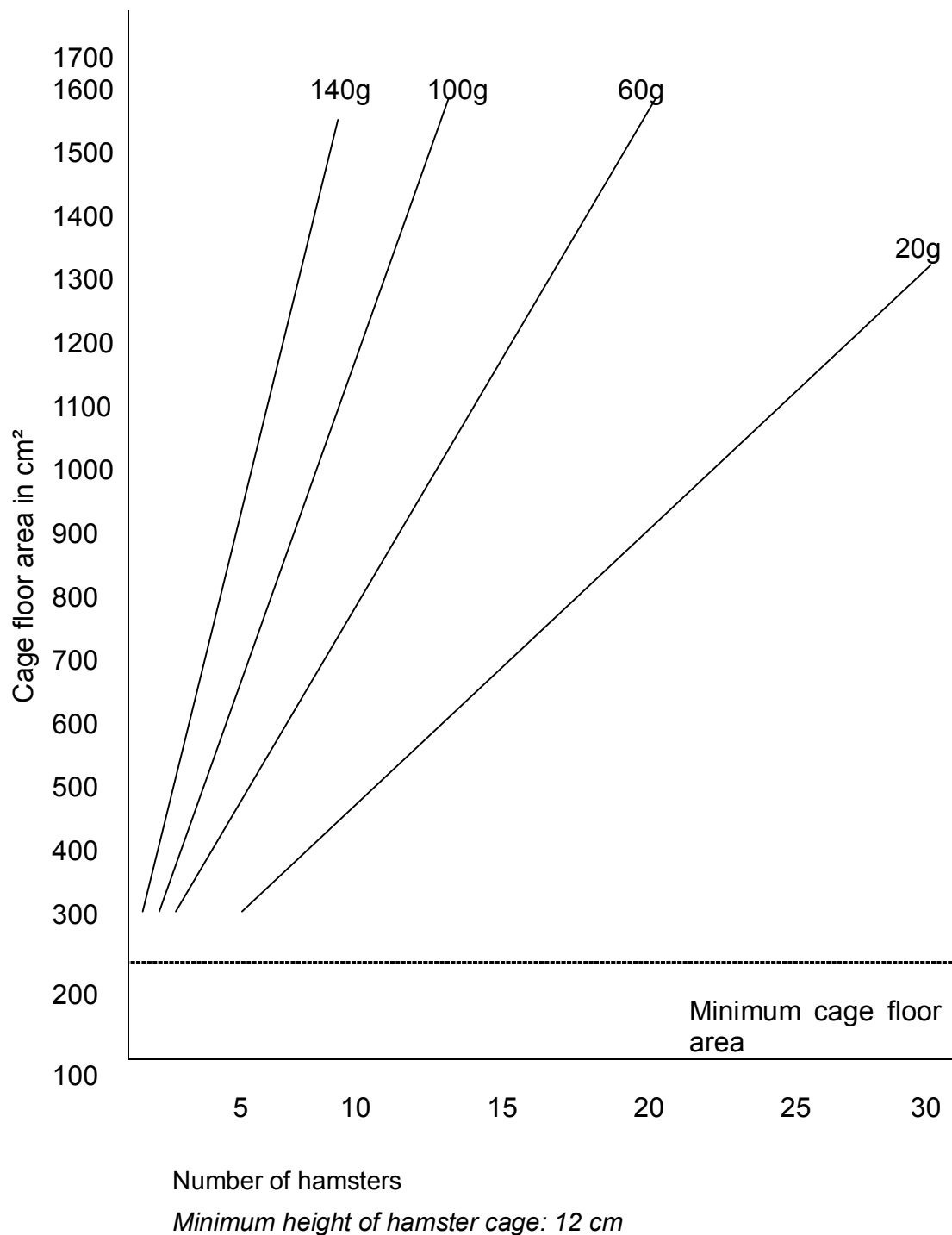
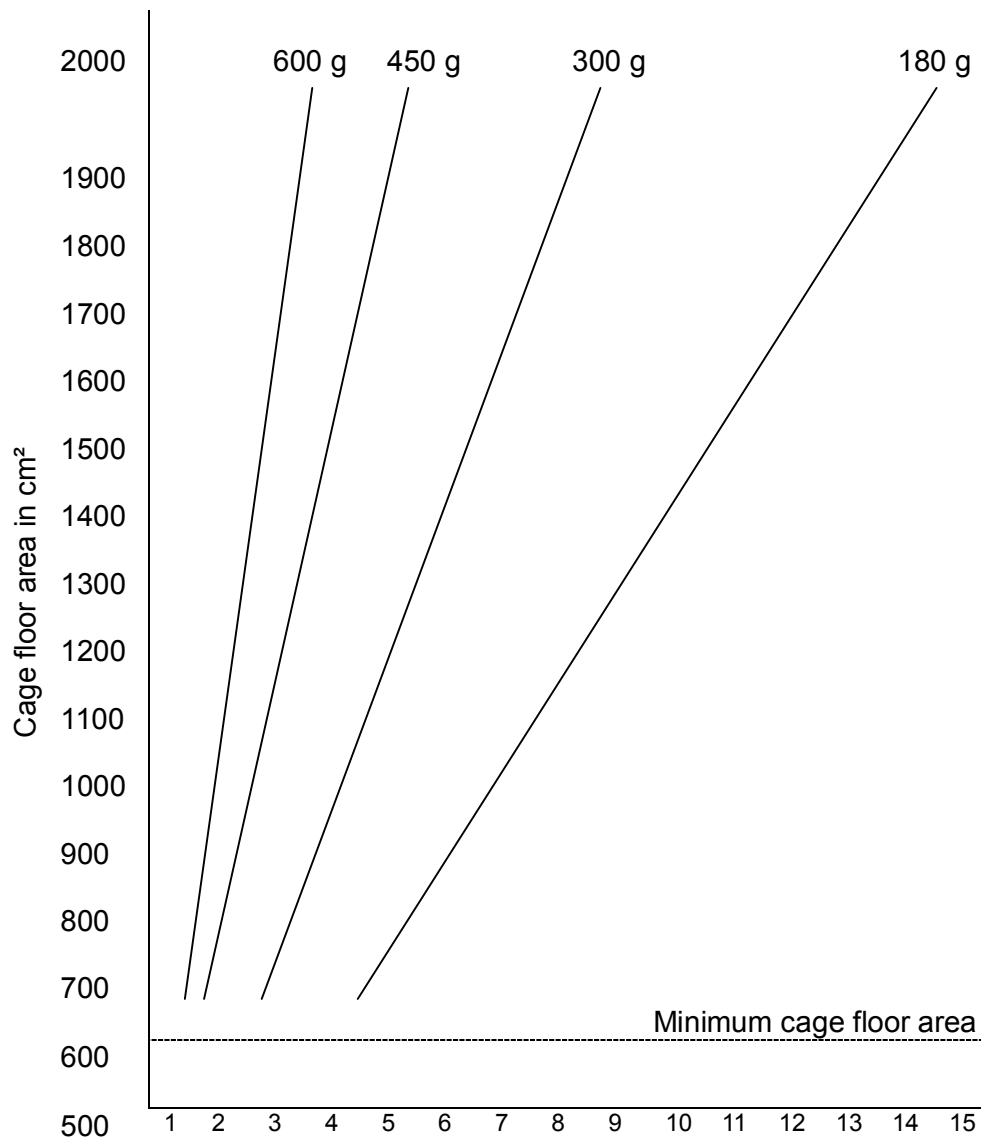

FIGURE 11

*Guide to the relationship between number of guinea pigs per cage
and cage floor area (in stock and during procedures)*

The lines represent the average weights and correspond to the line EU-EU in Figure 4

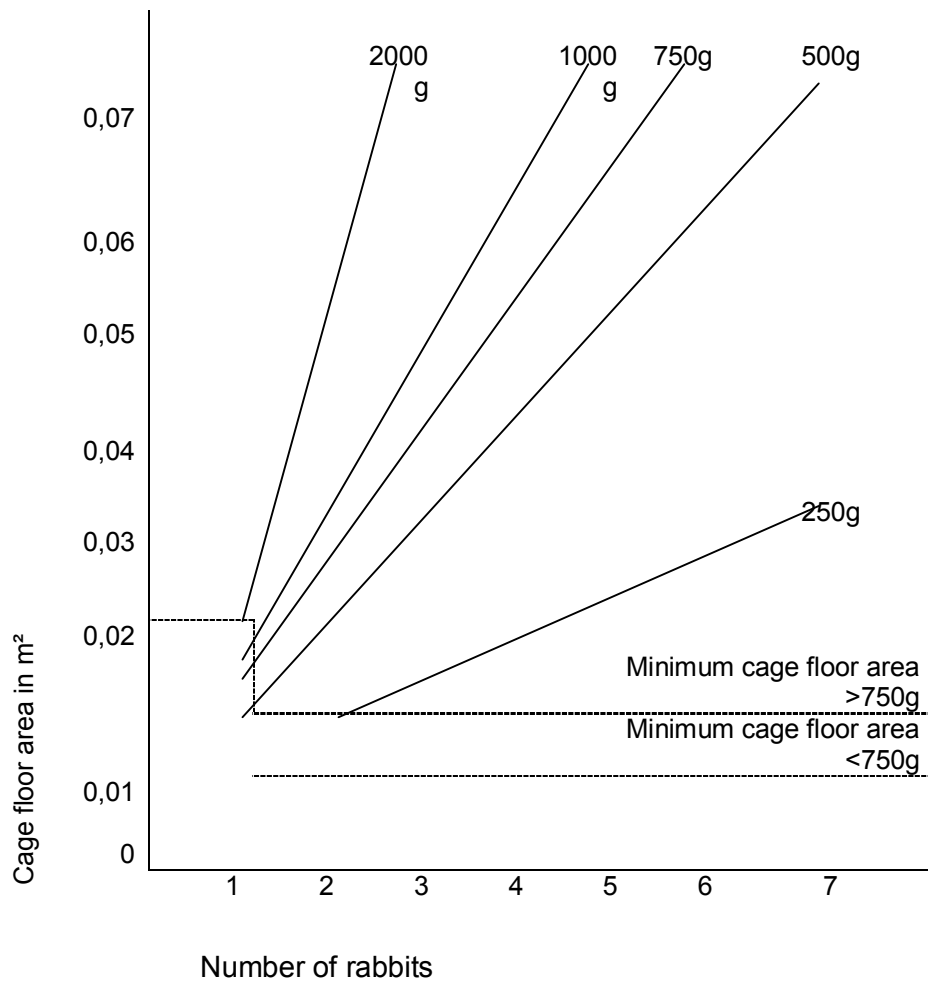
Number of guinea pigs

Minimum height of guinea pig cage: 18 cm

FIGURE 12

*Guide to the relationship between number of rabbits per cage
and cage floor area (in stock and during procedures)*

The lines represent the average weights and correspond to the line EU-EU in Figure 5

Minimum height of rabbit cage: see Table 3

APPENDIX B

Statistical tables and Explanatory notes for their completion in fulfilment of the requirements in Articles 27 and 28 of the Convention

Introduction

Under Article 27 and 28 of the Convention, each Party shall collect statistical information relating to certain aspects of procedures coming under the Convention and communicate this information to the Secretary General of the Council of Europe who shall publish the information received.

The method used to collect the information is for each Party to decide and, of course, any additional statistical information may be collected to satisfy national requirements. However, in order to facilitate the work of the Secretary General, the information supplied to him must be comparable and in accordance with the attached tables. Data shall be collected per calendar year.

General

The animals to be counted are those which will be put to a use which may cause them pain, suffering, distress or lasting harm (see Article 1.2.c of the Convention). The counting shall take place when the animals are put to use in a procedure. Each animal shall be counted once only in the same table. Animals not subject to procedures as defined in Article 1.2.c shall not be counted for the purpose of collecting statistical information in the context of this Convention.

The very nature of biological research makes it inevitable that occasions will arise when it is difficult to decide in which column of a table an animal being used in a procedure should be recorded. There is no right or wrong method of solving the problem, which is one of individual choice. Subject to such directives as the competent authorities may give, it is for the scientist to decide where to record his animal.

It is, however, essential to ensure that no animal is counted twice in the same table.

Table 1

The number and kinds of animals used in procedures

In this table the total number of animals used in procedures shall be given, this total being broken down by types or classes of animal.

Table 2

The number of animals used in procedures for selected purposes

This table is intended to show the number of animals used in the broad areas of: fundamental research, development of new products, safety evaluation, diagnosis of disease, and education and training. In column 1, "medical" includes veterinary medicine.

Table 3

The number of animals used in procedures for selected purposes for the protection of man, animals and the environment by toxicological or other safety evaluations

This table is intended to give a more detailed breakdown of procedures carried out for the general protection of man, animals and the environment excluding medical purposes. Column 6 includes harmful radiation.

Table 4

The number of animals used in procedures concerned with diseases and disorders

This table is intended to illustrate the number of animals used for medical purposes, including veterinary medicine, with special reference to three areas of human disease which are of particular public concern.

Table 5

The number of animals used in procedures required by law

An entry in the column "Party only" shall be made when the procedure is required by the law of the Party in which the procedure takes place, including international obligations into which that Party has entered (for example as a Party to the Convention on the Elaboration of a European Pharmacopoeia or as a member State of the European Communities).

An entry in the column "Other Parties only" shall be made where the aim of the procedure is specifically to meet requirements, including trade requirements, in countries other than the Party, including also requirements of conventions to which the latter is not a party.

"Both" shall be used where the procedure is intended to meet requirements of both groups; in this case no entry shall be made in either of the other two columns.

TABLE 1

The number and kinds of animals used in procedures during (year) in (Party)

Mice (<i>Mus musculus</i>)	
Rats (<i>Rattus norvegicus</i>)	
Guinea pigs (<i>Cavia porcellus</i>)	
Other rodents (<i>other Rodentia</i>)	
Rabbits (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	
Apes (<i>Hominoidea</i>)	
Other simians (<i>Cercopithecoidea & Ceboidea</i>)	
Prosimians (<i>Prosimia</i>)	
Dogs (<i>Canis familiaris</i>)	
Cats (<i>Felis catus</i>)	
Other carnivores (<i>other Carnivora</i>)	
Horses, donkeys and cross-breds (<i>Equidae</i>)	
Pigs (<i>Sus</i>)	
Goats and sheep (<i>Capra & Ovis</i>)	
Cattle (<i>Bos</i>)	
Other mammals (<i>other Mammalia</i>)	
Birds (<i>Aves</i>)	
Reptiles (<i>Reptilia</i>)	
Amphibians (<i>Amphibia</i>)	
Fish (<i>Pisces</i>)	
Total	

TABLE 2

The number of animals used in procedures for selected purposes during (year) in (Party)

	All species	Selected species		
		Rodents and rabbits	Dogs and Cats	Primates
1 Biological (including medical) studies of a fundamental nature				
2 Discovery, development and quality control (including safety evaluation) of products or appliances for human and veterinary medicine				
3 Diagnosis of disease				
4 Protection of man, animals and the environment by toxicological or other safety evaluations				
5 Education and training				

TABLE 3

The number of animals used in procedure for selected purposes for the protection of man, animals and the environment by toxicological or other safety evaluations during (year) in (Party)

Further classification of Item 4 of Table 2	All species	Selected species		
		Rodents and rabbits	Dogs and Cats	Primates
1 Substances used or intended to be used mainly in agriculture				
2 Substances used or intended to be used mainly in industry				
3 Substances used or intended to be used mainly in households				
4 Substances used or intended to be used mainly as cosmetics or toiletries				
5 Substances used or intended to be used mainly as additives in food for human consumption				
6 Potential or actual hazards of contaminants in the general environment				

TABLE 4

The number of animals used in procedures concerned with diseases and disorders during (year) in (Party)

		All species	Selected species		
			Rodents and rabbits	Dogs and Cats	Primates
	1 Cancer (excluding evaluations of carcinogenic hazards)				
	2 Cardiovascular diseases				
	3 Nervous and mental disorders				
	4 Other human and animal diseases				

Note: When a procedure covers cancer under any item from 2 to 4, the cancer classification should take precedence.

TABLE 5

*The number of animals used in procedures required by law
during (year) in (Party)*

	All species	Selected species		
		Rodents and rabbits	Dogs and Cats	Primates
Party only				
Other Parties only				
Both				

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

European Treaty Series - No. 170

**PROTOCOL OF AMENDMENT
TO THE EUROPEAN CONVENTION
FOR THE PROTECTION OF VERTEBRATE
ANIMALS USED FOR EXPERIMENTAL
AND OTHER PURPOSES**

Strasbourg, 22.VI.1998

The member States of the Council of Europe and the European Community, signatories to this Protocol to the European Convention for the Protection of Vertebrate Animals used for Experimental and other Scientific Purposes, opened for signature in Strasbourg, on 18 March 1986 (hereinafter referred to as "the Convention"),

Having regard to the Convention which includes general provisions designed to safeguard animals intended to be used for scientific purposes from suffering, pain and distress, and to the member States' resolve to limit the use of animals for experimental and other scientific purposes, with the aim of replacing such use whenever possible, in particular by seeking alternative measures and encouraging the use of these alternative measures;

Considering the technical nature of the provisions included in the appendices to the Convention;

Acknowledging the need to ensure their consistency with the results of research in the fields covered,

Have agreed as follows:

Article 1

Article 30 of the Convention shall be amended as follows:

- "1 The Parties shall, within five years from the entry into force of this Convention and every five years thereafter, or more frequently if a majority of the Parties should so request, hold multilateral consultations within the Council of Europe to examine the application of this Convention, and the advisability of revising it or extending any of its provisions.
- 2 These consultations shall take place at meetings convened by the Secretary General of the Council of Europe. The Parties shall communicate the name of their representative to the Secretary General of the Council of Europe at least two months before each meeting.
- 3 Subject to the provisions of this Convention, the Parties shall draw up the rules of procedure for the consultations."

Article 2

The Convention shall be supplemented by a new Part XI: "Amendments" including a new Article 31 as follows:

- "1 Any amendment to Appendices A and B, proposed by a Party or by the Committee of Ministers of the Council of Europe shall be communicated to the Secretary General of the Council of Europe and forwarded by him to the member States of the Council of Europe, to the European Community and to any non-member State which has acceded to, or has been invited to accede to the Convention in accordance with the provisions of Article 34.
- 2 Any amendments proposed in accordance with the provisions of the preceding paragraph shall be examined, not less than six months after the date of forwarding by the Secretary General, at a multilateral consultation where it may be adopted by a two-thirds majority of the Parties. The text adopted shall be forwarded to the Parties.
- 3 Twelve months after its adoption at a multilateral consultation, any amendment shall enter into force unless one third of the Parties have notified objections."

Article 3

Articles 31 to 37 of the Convention shall become Articles 32 to 38 respectively.

Article 4

- 1 This Protocol shall be open for signature by the Signatories to the Convention, which may become Parties to this Protocol by:
 - a signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
 - b signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.
- 2 A Signatory of the Convention may not sign this Protocol without reservation as to ratification, acceptance or approval, nor deposit an instrument of ratification, acceptance or approval, unless it has already deposited or simultaneously deposits an instrument of ratification, acceptance or approval of the Convention.
- 3 States which have acceded to the Convention may also accede to this Protocol.
- 4 The instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 5

This Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date on which all the Parties to the Convention have become Parties to this Protocol in accordance with Article 4.

Article 6

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the other Parties to the Convention and the European Community of:

- a any signature without reservation in respect of ratification, acceptance or approval;
- b any signature with reservation in respect of ratification, acceptance or approval;
- c any deposit of an instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- d any date of entry into force of this Protocol in accordance with Article 5 thereof;
- e any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 22nd day of June 1998, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the other Parties to the Convention and to the European Community.

EVROPSKA KONVENCIJA O ZAŠTITI KIČMENJAKA NAMENJENIH ZA OGLEDNE I DRUGE NAUČNE SVRHE

Preambula

Države članice Saveta Evrope, potpisnice ove Konvencije,

uz podsećanje da je cilj Saveta Evrope postizanje većeg jedinstva između svojih članica, kao i želja za saradnjom sa drugim državama u zaštiti živih životinja namenjenih za ogledne i druge naučne svrhe;

prepoznajući da je moralna obaveza čoveka da poštuje sve životinje i uvažava njihovu sposobnost patnje i pamćenja;

prihvatajući takođe činjenicu da čovek u svojoj potrazi za znanjem, zdravljem i bezbednošću ima potrebu da koristi životinje ukoliko postoji razumno očekivanje da će rezultat biti uvećanje znanja ili biti od opšteg dobra za čoveka ili životinju, baš kao što ih koristi za ishranu, odevanje ili za rad;

odlučni da se ograniči korišćenje životinja za ogledne i druge naučne svrhe sa ciljem zamene njihovog korišćenja kada je god to praktično izvodljivo, posebno iznalaženjem alternativnih metoda i podsticanjem primena ovih alternativnih metoda;

sa željom da se prihvate zajedničke odredbe u cilju zaštite životinja koje se koriste u ovim procedurama, koje verovatno mogu izazvati bol, patnju, stres ili trajnu povredu i da obezbede, kada je to neizbežno njihovo svođenje na minimum,

saglasile su se o sledećem:

Deo I

Opšti principi

Član 1.

1. Ova Konvencija se primenjuje na bilo koju životinju koja se koristi ili će se koristiti u oglednim ili drugim naučnim procedurama, koje mogu izazvati bol, patnju, stres ili trajnu povredu. Neće se primenjivati u neoglednoj poljoprivrednoj ili kliničkoj veterinarskoj praksi.
2. U ovoj Konvenciji:
 - a. "životinja", ako nije drugačije određeno znači svaki kičmenjak uključujući i slobodno živuće i/ili reproduktivne larvene forme, ali ne i druge fetalne ili embrionalne forme;
 - b. "namenjen za korišćenje" znači uzgoj i držanje u svrhe prodaje, isporuke ili korišćenje u bilo kom ogledu ili drugoj naučnoj proceduri;
 - c. "procedura" znači korišćenje životinje u bilo kom ogledu ili drugoj naučnoj proceduri koje može izazvati bol, patnju, stres ili trajnu povredu uključujući i bilo koje radnje koje imaju za cilj ili mogu dovesti do rađanja životinja u nekim od ovih uslova, ali isključujući najmanje bolne metode ubijanja ili obeležavanja životinje, prihvaćene u modernoj praksi (to jest "humane metode")

Procedura započinje prvom pripremom životinje za korišćenje, a završava se kada dalja observacija u svrhu te procedure nije potrebna; eliminacija bola, patnje, stresa ili trajne povrede uspešnom primenom anestezije ili analgezije ili drugih metoda ne stavlja korišćenje životinje van obima ove definicije;

- d. "ovlašćeno lice" znači bilo koje lice koje ugovorna strana smatra ovlašćenim na svojoj teritoriji da obavlja radnje opisane u ovoj Konvenciji;
- e. "nadležni organ" znači bilo koji organ, telo ili lice imenovano za ove svrhe na teritoriji ugovorne strane;
- f. "objekat" znači bilo koji stabilni ili mobilni objekat, bilo koja zgrada, kompleks zgrada ili druge prostorije, uključujući i mesto koje nije sasvim zatvoreno ili natkriveno;
- g. "objekat za uzgoj" znači bilo koji objekat u kome se životinje uzgajaju radi korišćenja u procedurama;
- h. "objekat za snabdevanje" znači bilo koji objekat izuzev uzgojnog objekta iz kojih se životinje nabavljaju u svrhe korišćenja u ovim procedurama;
- i. "korisnički objekat" znači bilo koji objekat u kome se životinje koriste u procedurama;
- j. "humani metod ubijanja" znači ubijanje životinje uz minimum fizičke i mentalne patnje u skladu sa vrstom.

Član 2.

Procedura se može obavljati samo za jedan ili više od sledećih ciljeva i samo u skladu sa ograničenjima propisanim u ovoj Konvenciji:

- a i izbegavanje ili sprečavanje pojave oboljenja, bolesnih stanja ili drugih abnormalnosti, odnosno njihovih efekata na čoveka, kičmenjake ili beskičmenjake ili biljke, uključujući i ispitivanje kvaliteta, efikasnosti i bezbednosti lekova, supstanci i proizvoda;
- ii dijagnoze ili lečenja bolesti, bolesnih stanja ili drugih abnormalnosti, odnosno njihovih efekata na čoveka, kičmenjake i beskičmenjake ili biljke;
- b otkrivanje, procenu, regulaciju ili modifikaciju fiziološkog stanja čoveka, kičmenjaka, beskičmenjaka ili biljaka;
- c zaštitu životne sredine;
- d naučna istraživanja;
- e obrazovanje i obuku;
- f forenzička ispitivanja.

Član 3.

Svaka ugovorna strana preuzima obavezu da preduzme sve neophodne korake u cilju primene odredbi ove Konvencije i da obezbedi efikasan sistem kontrole i nadzora., što je pre moguće, a svakako u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ove Konvencije kod te ugovorne strane

Član 4.

Nijedna odredba ove Konvencije neće uticati na slobodu ugovorne strane da usvoji strožije mere zaštite životinja koje se koriste u procedurama ili kontrole ili ograničavanja korišćenja životinja u ovim procedurama.

Deo II

Opšta briga i smeštaj

Član 5.

1. Svakoj životinji koja se koristi ili koja će se koristiti u procedurama biće obezbeđen smeštaj i sredina sa bar minimalnim stepenom slobode kretanja, hrana, voda i nega, koja odgovara njenom zdravstvenom stanju i dobrobiti. Bilo koje ograničenje životinji u zadovoljavanju njenih fizioloških i etioloških potreba biće ograničeno u meri u kojoj je to izvodljivo. U sprovođenju ove odredbe, treba pratiti uputstvo za smeštaj i brigu o životinjama navedeno u dodatku A ove Konvencije.
2. Uslovi u kojima se životinje gaje, drže ili koriste biće svakodnevno kontrolisani.
3. Dobrobit i zdravstveno stanje životinja biće dovoljno pažljivo i često nadzirano kako bi se sprečili bol ili patnja, stres ili trajna povreda
4. Svaka ugovorna strana će odrediti mere kako bi se što je pre moguće ispravila bilo koja greška ili patnja.

Deo III

Obavljanje procedure

Član 6.

1. Procedura se neće obavljati u svrhe navedene u članu 2, ako je osnovano i praktično dostupan neki drugi naučno zadovoljavajući metod, koji ne iziskuje korišćenje životinje.
2. Svaka ugovorna strana treba da podstiče naučna istraživanja u pravcu razvoja metoda koje mogu da pruže iste podatke kao da su dobijeni u postupcima.

Član 7.

Kada se procedura mora obaviti, izbor vrste biće pažljivo razmotren i, ako se to zahteva, objašnjen nadležnom organu; prilikom izbora procedura, treba izabrati onu koja koristi najmanji broj životinja, uzrokuje najmanji bol, patnju, stres ili trajne povrede, i koje će najverovatnije dati zadovoljavajuće rezultate.

Član 8.

Procedura će se obavljati pod opštom ili lokalnom anestezijom ili analgezijom ili nekim drugim metodama namenjenim za što je veću moguću eliminaciju bola, patnje, stresa ili trajne povrede, osim ako je:

- a. bol izazvan procedurom manji od pogoršanja dobrobiti izazvanog upotrebom anestezije ili analgezije ili
- b. upotreba anestezije ili analgezije u suprotnosti sa ciljem procedure. U ovim slučajevima treba preduzeti odgovarajuće zakonodavne i/ili administrativne mere kako bi se obezbedilo da se ovakva procedura ne obavlja kada to nije neophodno.

Član 9.

1. Kada je planirano da se životinja koristi u proceduri koja će izazvati jak bol koji će verovatno potrajati, takva procedura se mora posebno prijaviti i obrazložiti nadležnom organu ili posebno odobriti od strane nadležnog organa.

2. Preduzeće se sve odgovarajuće zakonodavne i/ili administrativne mere kako bi se sprečilo da se ovakva procedura obavlja kada to nije neophodno.

Takve mere uključuju:

- ili posebno ovlašćenje od strane nadležnog organa;
- ili posebnu izjavu o takvoj proceduri, koja se dostavlja nadležnom organu i kaznene ili administrativne mere koje nalaže nadležni organ ukoliko procedura nije dovoljno značajna za ispunjavanje osnovnih potreba čoveka ili životinje, uključujući i rešavanje naučnih problema.

Član 10.

Tokom procedure, životinja koja je korišćena ostaje predmet odredbi člana 5. izuzev kada su ove odredbe u suprotnosti sa krajnjim ciljem procedure.

Član 11.

1. Na kraju procedure biće odlučeno da li će se životinja ostaviti u životu ili ubiti humanom metodom. Životinja se neće ostaviti u životu, čak i ako je vraćena u normalni zdravstveni status ako u svakom drugom pogledu postoji velika verovatnoća da ostane trajni bol ili stres.
2. Odluku iz stava 1. ovog člana donosi ovlašćeno lice, i to veterinar ili lice koje je, u skladu sa članom 13. odgovorno za to ili je obavljalo proceduru.
3. Kada se, na kraju procedure:
 - a. životinja održava u životu, ona će dobiti negu koja odgovara njenom zdravstvenom stanju, biće stavljena pod nadzor veterinara ili drugog ovlašćenog lica i držana u uslovima koji odgovaraju zahtevima iz člana 5. Od uslova, navedenih u ovom potparagrafu se može odstupiti, u slučajevima kada, po mišljenju veterinara životinja neće patiti usled ovog izuzeća;
 - b. životinja neće zadržati u životu ili odredbe člana 5. nemaju korist za dobrobit životinje, ona će se, što je pre moguće ubiti humanom metodom.
4. Nijedna životinja korišćena u proceduri koja je izazvala jak ili trajni bol i patnju, bez obzira da li je korišćena anestezija ili analgezija se neće koristiti u daljoj proceduri ako joj se ne povрати zdravstveno stanje i dobrobit, osim ako:
 - a. dalja procedura je takva da se životinje stavljaju u opštu anesteziju koja se održava sve do ubijanja životinje ili
 - b. dalja procedura uključuje samo manje intervencije.

Član 12.

Bez obzira na ostale odredbe ove Konvencije, gde je to neophodno u opravdane svrhe procedure, nadležni organ može dozvoliti puštanje životinje na slobodu pod uslovom da je uveren da je obezbeđena maksimalna praktična nega kako bi se zaštitila dobrobit životinja. Procedure koje podrazumevaju puštanje životinje neće biti dozvoljene samo u svrhe obrazovanja i obuke.

Deo IV

Ovlašćenje

Član 13.

Procedura u svrhe navedene u članu 2. može biti sprovedena od strane ovlašćenog lica, ili pod direktnom odgovornošću ovlašćenog lica, ili ako je ogled ili drugi naučni projekat odobren u skladu sa odredbama nacionalnog zakonodavstva. Ovlašćenje se dodeljuje samo licima za koje nadležni organ smatra da su kompetentne.

Deo V

Objekti za uzgoj i nabavku

Član 14.

Objekti za uzgoj i nabavku biće registrovani od strane nadležnog organa, sa mogućnošću izuzeća prema članu 21. ili 22. Ovako registrovani objekti će ispunjavati zahteve člana 5.

Član 15.

Registracija navedena u članu 14. tačno određuje lice odgovorno za objekat i koje je ovlašćeno za pružanje ili organizovanje odgovarajuće nege životinjskim vrstama koje se drže i uzgajaju u objektu.

Član 16.

1. U registrovanim objektima za uzgoj preduzeće se mere u cilju vođenja evidencije o životinjama koje se tamo uzgajaju, broju i vrsti ovih životinja, datumu otpremanja i imenu i adresi primaoca.
2. U registrovanim objektima za nabavku preduzeće se mere u cilju vođenja evidencije o broju i vrstama životinja koje se dopremaju i otpremaju, datumu dopremanja i otpremanja, od koga se životinje nabavljaju i imenu i adresi primaoca.
3. Nadležni organ će propisati evidencije, navedene u paragrafu 1 i 2 ovog člana koje se moraju voditi i koje će mu biti stavljene na uvid, od strane lica odgovornog za objekat. Ove evidencije će se čuvati najmanje tri godine od dana poslednjeg unosa podataka.

Član 17.

1. Svaki pas i mačka u objektu će se pojedinačno i trajno obeležiti na najmanje bolan način i po mogućstvu pre zalučenja.
2. Kada se neobeleženi pas ili mačka prvi put nakon zalučenja uvodi u objekat biće obeleženi što je pre moguće.
3. Kada se pas ili mačka prenose iz jednog objekta u drugi pre zalučenja, pa ih nije praktično obeležiti pre toga, sve do obeležavanja vodiće se evidencija u kojoj je jasno navedena njihova majka.
4. U evidenciju objekta uneće se pojedinosti o identitetu i poreklu svakog psa ili mačke.

Deo VI

Korisnički objekat

Član 18.

Korisnički objekat će se registrovati ili na drugi način odobriti od strane nadležnog organa i ispunjavaće uslove navedene u članu 5.

Član 19.

U korisničkom objektu preduzeće se sve mere da izgradnja, instalacije i oprema u njima odgovaraju vrsti životinja koje se koriste, kao i efikasnosti procedura koje se tu obavljaju. Izgradnja, konstrukcija i rad takvih instalacija i opreme treba da bude takva da se obezbedi što bolja efikasnost obavljanja procedura i dobijanje rezultata sa najmanjim brojem životinja i najmanjim stepenom bola, patnje, stresa i trajne povrede.

Član 20.

U korisničkim objektima:

- a. odrediće se lice ili lica koja su administrativno odgovorna za brigu o životinjama i funkcionisanje opreme;
- b. obezbediće se dovoljno obučenog osoblja;
- c. primeniće se odgovarajuće mere u cilju obezbeđivanja veterinarskog saveta i tretmana;
- d. veterinar ili drugo nadležno lice trebalo bi da bude odgovorno za pružanje saveta o dobrobiti životinja.

Član 21.

1. Životinjske vrste navedene dole, koje se koriste u procedurama nabavljajući se direktno iz ili će poticati iz registrovanih objekata za uzgoj, osim ukoliko nije dodeljeno opšte ili posebno izuzeće utvrđeno od ugovorne strane:

Miš	<i>Mus musculus</i>
Pacov	<i>Rattus norvegicus</i>
Zamorac	<i>Cavia porcellus</i>
Zlatni hrčak	<i>Mesocricetus auratus</i>
Zec	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Pas	<i>Canis familiaris</i>
Mačka	<i>Felis catus</i>
Prepelica	<i>Coturnix coturnix</i>

2. Svaka ugovorna strana preuzima obavezu da proširi odredbe paragrafa 1 ovog člana na druge vrste životinja, naročito one reda primata i to čim postoji razumna mogućnost nabavke dovoljnog broja ciljno uzgojenih životinja vrste koja je u pitanju.
3. Lutalice odomaćenih vrsta životinja se neće koristiti u procedurama. Opšte izuzeće od odredbi paragrafa 1 ovog člana se ne može proširiti na pse i mačke lutalice.

Član 22.

U objektima za korišćenje mogu se koristiti samo životinje nabavljene iz registrovanih objekata za uzgoj ili snabdjevanje, osim ako nije dodeljeno opšte ili posebne izuzeće, pod uslovima koje je odredila ugovorna strana.

Član 23.

Procedure se mogu obavljati i izvan korisničkog objekta ukoliko postoji ovlaštenje nadležnog organa.

Član 24.

Preduzeće se sve mere da se u korisničkom objektu vodi evidencija i ona mora biti dostupna po zahtevu nadležnog organa. Posebno, ove evidencije moraju biti takve da ispunе uslove iz člana 27, a pored toga i da sadrže broj i vrste nabavljenih životinja, od koga su nabavljene i datum dopremanja.

Deo VII

Obrazovanje i obuka

Član 25.

1. Procedure koje se sprovode u svrhu obrazovanja, obuke ili dodatne obuke za stručna ili lica drugih zanimanja, a koje uključuju i brigu o životinjama koje se koriste ili su namenjene za korišćenje u procedurama, moraju se prijaviti nadležnom organu i sprovodiće se od strane ili pod nadzorom ovlašćenog lica, koje će biti odgovorno da obezbedi da su procedure u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i ovom Konvencijom.
2. Procedure u okviru procesa obrazovanja, obuke ili dodatne obuke ili u druge svrhe osim onih navedenih u paragrafu 1 neće biti dozvoljene.
3. Procedure navedene u paragrafu 1 ovog člana biće ograničene samo na one apsolutno neophodne za svrhe obrazovanja ili obuke i dozvoliće se samo ukoliko se rezultat nije moguće postići uporedno efikasnim audio-vizuelnim ili nekim drugim odgovarajućim metodama.

Član 26.

Lica koja obavljaju procedure ili učestvuju u njima ili se brinu o životinjama koje se koriste u procedurama, uključujući i nadzor nad njima treba da imaju odgovarajuće obrazovanje i obuku.

Deo VIII

Statistički podaci

Član 27.

1. Svaka ugovorna strana će prikupljati statističke podatke o upotrebi životinja u procedurama i oni će, kada to zakon dozvoljava biti dostupni javnosti.
2. Podaci se prikupljaju u vezi sa:
 - a. brojem i vrstama životinja korišćenim u procedurama;
 - b. brojem životinja iz selektovanih kategorija koje se koriste u procedurama direktno vezanim za medicinu, obrazovanje i obuku;
 - c. brojem životinja iz selektovanih kategorija koje se koriste u procedurama vezanim za zaštitu čoveka i životne sredine;
 - d. brojem životinja iz selektovanih kategorija koje se koriste u procedurama propisanih zakonom.

Član 28.

1. U skladu sa zahtevima nacionalnog zakonodavstva koji se odnose na tajnost i poverljivost, svaka ugovorna strana će Generalnom sekretaru Saveta Evrope, svake godine dostavljati informacije u pogledu podataka navedenih u stavu 2. člana 27, predstavljene u obliku navedenom u prilogu B ove Konvencije.
2. Glavni sekretar Saveta Evrope će objaviti statističke podatke primljene od ugovornih strana, a koje se odnose na podatke navedene u stavu 2. člana 27.
3. Svaka ugovorna strana je pozvana da saopšti Glavnom sekretaru Saveta Evrope adresu svojih državnih organa od kojih se, po zahtevu mogu dobiti sveobuhvatniji podaci na nacionalnom nivou. Ove adrese će biti sadržane u statističkim publikacijama pripremljenim od strane Generalnog sekretara Saveta Evrope.

Deo IX

Prepoznavanje procedura koje se obavljaju na teritoriji druge ugovorne strane

Član 29.

1. Da bi se izbeglo nepotrebno ponavljanje procedura koje zahteva zakon o zdravstvenoj zaštiti i bezbedosti, svaka ugovorna strana će, ukoliko je to praktično izvodljivo, priznati rezultate procedura koje su obavljene na teritoriji druge ugovorne strane.
2. U tom smislu, ugovorne strane će, gde je to izvodljivo i zakonito, pružiti svaku drugu vrstu uzajamne pomoći, naročito pružanjem informacija o svom zakonodavstvu i administrativnoj praksi koji se odnose na zahteve u vezi sa procedurama koje se sprovode u cilju prijave za registraciju proizvoda, kao i činjenične informacije o procedurama koje se sprovode na njihovoj teritoriji, i o bilo kojim drugim administrativnim pojedinostima koje se odnose na te procedure.

Deo X

Multilateralne konsultacije

Član 30.

1. Ugovorne strane će, u roku od pet godina od stupanja na snagu ove Konvencije i svakih sledećih pet godina ili češće ako većina ugovornih strana to zahteva održavati multilateralne konsultacije u okviru Saveta Evrope u cilju preispitivanja primene ove Konvencije, kao i opravdanosti njenog revidiranja ili proširenja bilo koje od njenih odredbi.
2. Ove konsultacije će se održavati na sastancima koje saziva Generalni sekretar Saveta Evrope. Ugovorne strane će dostaviti imena svojih predstavnika Generalnom sekretaru Saveta Evrope najkasnije dva meseca pre svakog sastanka.
3. U skladu sa odredbama ove Konvencije, ugovorne strane će pripremiti poslovnik za konsultacije.

Deo XI

Amandmani

Član 31.

1. Svaki amandman na prilog A i B, koji predloži ugovorna strana ili Komitet Ministara Saveta Evrope će biti dostavljen Generalnom sekretaru Saveta Evrope, a on će ga dalje proslediti državama članicama Saveta Evrope, Evropskoj zajednici i bilo kojoj državi koja nije država članica, ali koja je pristupila ili je pozvana da pristupi ovoj Konvenciji u skladu sa odredbama člana 34.
2. Bilo koji amandmani predloženi u skladu sa odredbama prethodnog paragrafa biće preispitani u toku multilateralnih konsultacija ne kasnije od šest meseci nakon datuma prosleđivanja od strane Generalnog sekretara i gde mogu biti usvojeni dvotrećinskom većinom ugovornih strana. Usvojeni tekst će biti prosleđen ugovornim stranama.
3. Dvanaest meseci nakon njegovog usvajanja na multilateralnim konsultacijama amandman stupa na snagu, osim ukoliko jedna trećina ugovornih strana ne uloži prigovore.

Deo XII

Prelazne odredbe

Član 32.

Ova Konvencija će biti otvorena za potpisivanje državama članicama Saveta Evrope i Evropskoj zajednici. Ona podleže ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja ili odobravanja biće deponovani kod Generalnog sekretara Saveta Evrope.

Član 33.

1. Ova Konvencija stupa na snagu prvog dana u mesecu nakon isteka perioda od šest meseci nakon datuma kada su četiri države članice Saveta Evrope izrazile svoju saglasnost da se obavežu Konvencijom u skladu sa odredbama člana 32.
2. Što se tiče potpisnice koja naknadno izrazi pristanak da se obaveže Konvencijom, ova stupa na snagu prvog dana u mesecu nakon isteka perioda od šest meseci nakon datuma deponovanja instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili odobravanja.

Član 34.

1. Nakon stupanja na snagu ove Konvencije, Komitet ministara Saveta Evrope može pozvati bilo koju državu, koja nije članica Saveta da pristupi ovoj Konvenciji i to na osnovu odluke donesene većinom glasova, za to predviđene u članu 20d Statuta Saveta Evrope i to, jednoglasnim glasanjem predstavnika ugovornih država, koje imaju pravo da zasedaju u Komitetu.
2. Što se tiče bilo koje države koja je kasnije pristupila Konvenciji, ova stupa na snagu, prvog dana u mesecu nakon isteka perioda od šest meseci nakon datuma deponovanja instrumenta pristupanja kod Generalnog sekretara Saveta Evrope.

Član 35.

1. Svaka potpisnica može, u vreme potpisivanja ili prilikom deponovanja instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja, uložiti jedno ili više

izuzeća. Nikakva izuzeća ne mogu, međutim biti uložena u pogledu čl. 1. do 14. ili 18. do 20.

2. Svaka ugovorna strana koja je uložila izuzeća u skladu sa prethodnim paragrafom, može iste u potpunosti ili delimično povući putem obaveštenja upućenog Glavnom sekretaru Saveta Evrope. Povlačenje će stupiti na snagu na dan prijema takvog obaveštenja od strane Generalnog sekretara.
3. Ugovorna strana koja je uložila izuzeće u pogledu odredbi ove Konvencije ne može se pozvati na primenu dotične odredbe od strane bilo koje druge ugovorne strane; ona može, međutim, ukoliko je njeno izuzeće delimično ili uslovno, da se pozove na primenu date odredbe u meru u kojoj ju je i sama prihvatila.

Član 36.

1. Svaka potpisnica može u vreme potpisivanja ili deponovanja instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja odrediti teritoriju ili teritorije na koje će se primenjivati ova Konvencija.
2. Svaka ugovorna strana može u svako vreme posle i to putem izjave upućene Generalnom sekretaru Saveta Evrope proširiti primenu ove Konvencije na bilo koju drugu teritoriju navedenu u izjavi. Što se tiče dotične teritorije, Konvencija stupa na snagu prvog dana u mesecu nakon isteka perioda od šest meseci nakon datuma prijema ove izjave od strane Generalnog sekretara.
3. Svaka izjava sastavljena u skladu sa prethodna dva paragrafa može se, u pogledu bilo koje teritorije navedene u izjavi povući putem obaveštenja upućenog Generalnom sekretaru. Povlačenje stupa na snagu prvog dana u mesecu nakon isteka roka od šest meseci nakon datuma prijema obaveštenja od strane Generalnog sekretara.

Član 37.

1. Svaka ugovorna strana može u bilo koje vreme otkazati ovu Konvenciju putem obaveštenja upućenog Generalnom sekretaru Saveta Evrope.
2. Takvo otkazivanje stupa na snagu prvog dana u mesecu nakon isteka perioda od šest meseci nakon datuma prijema ovog obaveštenja od strane Generalnog sekretara.

Član 38.

Generalni sekretar Saveta Evrope obaveštava države članice Saveta Evrope, Evropsku zajednicu i bilo koju državu koja je pristupila ovoj Konvenciji o :

- a. svakom potpisu;
- b. svakom deponovanju instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja;
- c. svakom datumu stupanja na snagu ove Konvencije u skladu sa čl. 33, 34. i 36;
- d. svakom dokumentu, obaveštenju, koja se odnosi na ovu Konvenciju;

U potvrdu ovoga, dole potpisani, ispravno ovlašćeni potpisali su ovu Konvenciju.

Sačinjeno u Strazburu, dana 18. marta 1986, na engleskom i francuskom jeziku, oba teksta, budući podjednako autentična, u jednom primerku biće deponovana u arhivi Saveta Evrope. Glavni sekretar Saveta Evrope će dostaviti overene kopije svakoj od država članica Saveta Evrope, Evropske zajednice i bilo kojoj državi pozvanoj da pristupi ovoj Konvenciji.

PRILOG A

Uputstvo za smeštaj i brigu o životinjama (član 5 Konvencije)

SADRŽAJ

Uvod

1. *Objekti*
 - 1.1. Funkcije i opšta konstrukcija
 - 1.2. Smeštajne prostorije
 - 1.3. Laboratorije i prostorije za opšte i posebne procedure
 - 1.4. Pomoćne prostorije
2. *Ambijentalni uslovi u smeštajnim prostorijama i njihova kontrola*
 - 2.1. Ventilacija
 - 2.2. Temperatura
 - 2.3. Vlažnost
 - 2.4. Osvetljenje
 - 2.5. Buka
 - 2.6. Alarmni sistemi
3. *Briga*
 - 3.1. Zdravlje
 - 3.2. Hvatanje
 - 3.3. Pakovanje i uslovi prevoza
 - 3.4. Prijem i raspakivanje
 - 3.5. Karantin, izolacija i aklimatizacija
 - 3.6. Kavezno držanje
 - 3.7. Hrana
 - 3.8. Voda
 - 3.9. Prostirka
 - 3.10. Kretanje i postupanje
 - 3.11. Čišćenje
 - 3.12. Ubijanje životinja na human način

Uvod

1. Države članice Saveta Evrope odlučile su da im je cilj zaštita života životinja koje se koriste za ogledne i druge naučne svrhe i obezbeđivanje da se na minimum svede bilo koji bol, patnja, stres ili trajna povreda, kao posledica procedura, koje se obavljaju nad njima.
2. Istina je da se neke procedure obavljaju na terenu na slobodno-živućim, samoodržavajućim divljim životinjama, ali je relativno mali broj ovakvih procedura. Najveći broj životinja koje se koriste u procedurama moraju se, iz praktičnih razloga držati pod određenom vrstom fizičke kontrole u prostorijama koje variraju od spoljnih obora do kaveza za male životinje smeštenim u laboratorijskim uslovima. To je situacija u kojoj postoji najveći konflikt interesa. Sa jedne strane su životinje, čije se potrebe u kretanju, socijalnom druženju i drugim životnim manifestacijama moraju ograničiti, dok je sa druge strane lice koje obavlja ogled i njegove asistente, kojima je potrebna potpuna kontrola nad životinjom i njenim okruženjem. U ovom sukobu interesa, moguće je da će nekada prioritet biti na štetu životinje.
3. Stoga, Evropska konvencija o zaštiti kičmenjaka koji se koriste u ogledne i druge naučne svrhe u članu 5 predviđa da: "Svakoj životinji koja se koristi ili je namenjena za korišćenje u proceduri biće obezbeđen smeštaj, ambijent, bar najmanji stepen slobode kretanja, hrana, voda i nega, koji odgovaraju njenom zdravstvenom stanju i dobrobiti. Bilo koja ograničenja životinje u zadovoljavanju njenih fizioloških i etoloških potreba biće ograničena koliko god je to praktično izvodljivo."
4. Ovaj prilog pruža određena uputstva vezana za smeštaj i brigu o životinjama bazirana na dosadašnjem znanju i praksi. On objašnjava i dopunjava osnovne principe usvojene u članu 5. Cilj je dakle da pomogne organima, institucijama i pojedincima u njihovom sprovođenju ciljeva Saveta Evrope u ovoj oblasti.
5. Briga je reč koja, ako se koristi u vezi sa životinjama namenjenim ili onim koje se zaista koriste u procedurama, pokriva sve aspekte odnosa između životinje i čoveka. Njena suština je mobilizacija svih materijalnih i nematerijalnih resursa čoveka radi dobijanja i održavanja životinje u fizičkom i mentalnom stanju u kome najmanje pati i pruža najbolje performanse u procedurama. Ona počinje u trenutku kada se životinja odredi za korišćenje u procedurama i nastavlja se sve do ubijanja životinje ili njenog zbrinjavanja na neki drugi način nakon završetka procedure, u skladu sa članom 11. Konvencije.
6. Cilj ovog priloga je da pruži savet o konstrukciji odgovarajućeg smeštaja za životinje. Postoji više metoda uzgoja i držanja laboratorijskih životinja koje se razlikuju u stepenu kontrole mikrobiološkog okruženja. Treba imati u vidu da ponekad osoblje mora, samo na osnovu procene karaktera i kondicije životinja odlučiti kada preporučeni standardi u pogledu prostora nisu dovoljni, kao što je slučaj sa posebno agresivnim životinjama. Prilikom primene uputstva u ovom prilogu, treba uzeti u obzir i zahteve svake pojedinačne situacije. Dalje, neophodno je razjasniti status ovog uputstva. Za razliku od odredbi same Konvencije, oni nisu obavezujući; to su preporuke koje treba koristiti prema nahođenju, osmišljene kao uputstvo u praksi i standardi, čijem postizanju treba težiti. Iz ovog razloga, termin "treba" će se koristiti u celom tekstu, čak i kada se termin "mora" čini prikladnijim. Na primer, evidentno je da se moraju obezbediti hrana i voda (videti 3.7.2 i 3.8).
7. Konačno, iz praktičnih i finansijskih razloga postojeću opremu za smeštaj životinja ne treba menjati, pre nego što se sasvim ne iskoristi ili postane neupotrebljiva. Do zamene opreme koja u skladu sa ovim uputstvom, koliko god je to praktično izvodljivo treba broj i veličinu životinja prilagoditi postojećim kavezima ili oborima.

Definicije

U ovom dodatku A, pored definicija navedenih u članu 1.2 ove Konvencije:

- a. "prostorije za držanje" znače prostorije u kojima se životinje normalno drže ili za uzgoj ili kao zalihe ili tokom obavljanja procedure;
- b. "kavez" znači trajno fiksirani ili pokretni kontejner, zatvoren čvrstim zidovima ili sa zidovima bar na jednoj strani, sa rešetkama ili mrežastom žicom ili ako je podesno mrežom i u kome se drže ili prevoze jedna ili više životinja; zavisno od gustine naseljenosti i veličine kontejnera sloboda kretanja životinja je relativno ograničena;
- c. "obor" znači ograđeni prostor, na primer, zidovima, rešetkama ili žičanom mrežom u kome se drži jedna ili više životinja; zavisno od veličine i gustine naseljenosti sloboda kretanja životinja je obično manje ograničena nego u kavezu;
- d. "ispust" znači ograđeni prostor, na primer, ogradama, zidovima, rešetkama ili žičanom mrežom, obično smešten izvan zidanih objekata u kojima životinje koje se drže u kavezima ili oborima mogu slobodno da se kreću u određenom vremenskom periodu u skladu sa njihovim etološkim i fiziološkim potrebama;
- e. "staja" znači mali prostor, ograđen sa tri strane, obično sa jaslama i bočnim ogradama, u kojoj se mogu držati vezane jedna ili dve životinje.

1. Fizički objekti

1.1. Izgradnja i opšta konstrukcija

- 1.1.1. Svaki objekat bi trebalo da bude izrađen na način da se obezbedi okruženje koje odgovara vrstama životinja, koje su u njemu smeštene. Mora biti izrađen tako da se spreči ulazak neovlašćenih lica.

Objekti koji su deo većeg građevinskog kompleksa treba da budu na odgovarajući način zaštićeni, kako bi se ograničio broj ulazaka i sprečio neovlašćeni promet.

- 1.1.2. Preporučljivo je da postoji program održivosti objekata, radi sprečavanja oštećenja opreme.

1.2. Prostorije za držanje

- 1.2.1. Treba preduzeti sve neophodne mere kako bi se obezbedilo redovno i efikasno čišćenje prostorija i održavanje zadovoljavajućeg higijenskog standarda. Tavanice i zidovi treba da budu otporni na oštećenja, sa glatkom, nepropusnom površinom koja se lako čisti. Posebnu pažnju treba posvetiti spojevima vrata, utičnica, cevi i kablova. Vrata i prozori, ako ih ima, treba da budu zaštićeni tako da se neželjene životinje drže izvan tog prostora. Gde je to moguće, u vrata treba ugraditi prozore radi nadzora nad životinjama. Podovi treba da budu glatki, nepropusni, ne klizajući, sa površinama koje se lako peru i koje, bez oštećenja mogu nositi težinu hranilica ili druge teške opreme. Drenažni otvori, ako ih ima, treba da budu na odgovarajući način prekriveni i zaštićeni radi sprečavanja pristupa životinja.

- 1.2.2. Prostorije u kojima je dozvoljeno životinjama da se slobodno kreću treba da imaju zidove i podove sa posebno otpornim površinama koje mogu izdržati težinu životinje i habanje izazvano životinjama i čišćenjem. Materijal ne bi trebalo da utiče na zdravstveno stanje životinje i treba da bude takav da životinje ne mogu sebe povrediti. Poželjno je da u takvim prostorijama postoje drenažni otvori. Drugu opremu i pribor treba dodatno zaštititi, kako ih životinje ne bi mogle

oštetiti ili se njima povrediti. Kada su obezbeđene spoljašnje prostorije treba preduzeti mere kako bi se sprečio pristup drugih lica i životinja.

1.2.3. Prostorije namenjene za držanje farmskih životinja (goveda, ovce, koze, svinje, konji itd.) trebalo bi da bar ispunjavaju standarde propisane Evropskom konvencijom o zaštiti farmskih životinja kao i standarde propisane od strane državnih veterinarskih i drugih organa.

1.2.4. Većina prostorija za držanje je obično konstruisana za glodare. Često se ovakve prostorije koriste i za smeštaj većih životinja. Treba obratiti pažnju da se ne drže zajedno inkompatibilne vrste.

1.2.5. Prostorije za držanje bi trebalo da budu opremljene opremom za obavljanje lakših procedura i manipulacija kada je to moguće.

1.3. Laboratorije i prostorije za opšte i posebne procedure

1.3.1. U objektima za uzgoj i snabdevanje trebalo bi da bude dostupna oprema za pripremu pošiljki životinja.

1.3.2. Svi objekti bi, takođe trebalo da imaju dostupnu minimalnu laboratorijsku opremu za obavljanje jednostavnih dijagnostičkih testova, post-mortalnog pregleda i/ili prikupljanje uzoraka za opsežnija laboratorijska ispitivanja.

1.3.3. Treba preduzeti mere prilikom prijema životinja, tako da, životinje koje dolaze ne predstavljaju rizik za već prisutne životinje, na primer smeštanjem u karantin. Prostorije za opšte i posebne procedure treba da budu dostupne u situacijama kada nije poželjno obavljati procedure ili posmatranje u smeštajnoj prostoriji.

1.3.4. Trebalo bi da postoji odgovarajući smeštaj za pojedinačno i odvojeno držanje životinja, koje su obolele ili povređene.

1.3.5. Kada je to primereno, trebalo bi obezbediti jednu ili više prostorija odgovarajuće opremljenih za obavljanje hirurških procedura pod aseptičnim uslovima. Trebalo bi da postoje i prostorije za postoperativni oporavak ako je to opravdano.

1.4. Pomoćne prostorije

1.4.1. Skladišta za hranu bi trebala da budu suva i hladna, zaštićena od insekata i parazita. Druge materijale, koji se mogu kontaminirati ili predstavljati rizik treba skladištiti odvojeno.

1.4.2. Trebalo bi da postoji skladište za čiste kaveze, instrumente i drugu opremu.

1.4.3. Prostorija za čišćenje i pranje treba da je dovoljno velika da se u njoj smesti instalacija neophodna za dekontaminaciju i čišćenje upotrebljenog pribora. Proces čišćenja bi trebalo da bude organizovan tako da se odvoji protok čistog i prljavog pribora kako bi se sprečila kontaminacija novoočišćenog pribora. Zidovi i podovi bi trebalo da budu pokriveni otpornim materijalom i sa ventilacionim sistemom dovoljnog kapaciteta da obezbedi odvod viška toplote i vlage.

1.4.4. Treba preduzeti mere za higijensko odlaganje i uklanjanje leševa i otpada životinjskog porekla. Ako spaljivanje na licu mesta nije moguće ili poželjno, treba preduzeti mere za bezbedno uklanjanje ovakvog materijala poštujući lokalnu regulativu i pravilnike. Posebne mere opreza treba preduzeti sa otrovnim i radioaktivnim otpadom.

- 1.4.5. Raspored i konstrukcija prolaznih prostorija bi trebalo da odgovara standardima smeštajnih prostorija. Hodnici bi trebalo da budu dovoljno široki da obezbede lak protok pokretne opreme.

2. Ambijentalni uslovi u smeštajnim prostorijama i njihova kontrola

2.1. Ventilacija

- 2.1.1. Prostorije za držanje bi trebalo da imaju odgovarajući ventilacioni sistem koji odgovara zahtevima vrste koja je tu smeštena. Svrha ventilacionog sistema je da obezbedi svež vazduh i na niskom nivou održava neprijatne mirise, štetne gasove, prašinu i infektivne agense bilo koje vrste. On takođe obezbeđuje i uklanjanje viška toplote i vlage.
- 2.1.2. Vazduh u prostoriji trebalo bi da se obnavlja u čestim vremenskim intervalima. Obično je 15-20 izmena vazduha po času sasvim odgovarajuće. Ipak, u određenim slučajevima, kada je gustina naseljenosti mala, 8-10 izmena vazduha po času može biti dovoljna ili čak možda mehanička ventilacija neće biti ni potrebna. Drugi slučajevi mogu zahtevati mnogo češću izmenu vazduha. Treba izbegavati recirkulaciju netretiranog vazduha. Pa ipak, treba naglasiti da čak ni najefikasniji sistem ne može zameniti lošu higijenu ili aljkavost.
- 2.1.3. Ventilacioni sistem bi trebalo da bude konstruisan tako da se spreči stvaranje štetne promaje.
- 2.1.4. Pušenje u prostorijama u kojima su smeštene životinje bi trebalo zabraniti.

2.2. Temperatura

- 2.2.1. U tabeli 1 su navedeni rasponi u kojima je preporučljivo održavati temperaturu. Takođe bi trebalo naglasiti da se vrednosti odnose samo na odrasle, normalne životinje. Novorođenim i mladim životinjama je često potrebna mnogo viša temperatura. Temperature prostorija bi trebalo regulisati u skladu sa mogućim promenama termoregulacije same životinje nastale usled posebnih fizioloških stanja ili efekata procedure.
- 2.2.2. Imajući u vidu klimatske uslove koji vladaju u Evropi, možda je neophodno obezbediti ventilacioni sistem dovoljnog kapaciteta za zagrevanje i hlađenje vazduha.
- 2.2.3. U korisničkim objektima precizna kontrola temperature u smeštajnim prostorijama se može zahtevati, zbog toga što je spoljašnja temperatura fizički faktor koji ima presudan uticaj na metabolizam svih životinja.

2.3. Vlažnost

Ekstremne varijacije u relativnoj vlažnosti (RH) imaju štetan efekat na zdravlje i dobrobit životinja. Stoga se preporučuje da bi RH nivo u smeštajnim prostorijama trebalo da odgovara vrsti životinja i da se održava na 55%±10%. Produžene periode sa vrednostima ispod 40% i iznad 70% relativne vlažnosti bi trebalo izbegavati.

2.4. Osvetljenje

U prostorijama koje nemaju prozore neophodno je obezbediti kontrolisano osvetljenje kako bi se zadovoljili ne samo biološki zahtevi životinje, već i zadovoljavajući radni uslovi. Takođe je neophodno imati kontrolu nad intenzitetom osvetljenja i ciklusom svetlosti i tame. Kada se drže albino

životinje treba da se uzme u obzir njihova osetljivost na svetlo. (videti takođe 2.6).

2.5. Buka

Buka u smeštajnim prostorima može biti značajan faktor uznemiravanja životinje. Smeštajni prostori i prostorije u kojima se obavljaju procedure moraju biti zaštićeni od izvora čujne ili buke visoke frekvencije kako bi se sprečile promene u ponašanju i fiziologiji životinja. Iznenađna buka može dovesti do značajnih promena u funkcionisanju organa ali pošto se ona često ne može izbeći, ponekad je preporučljivo u smeštajnim prostorijama i prostorijama za procedure obezbediti stalno prisutan zvuk, srednjeg intenziteta, kao što je lagana muzika.

2.6. Alarmni sistemi

Prostorija u kojoj se drži veliki broj životinja je izuzetno osetljiva. Stoga je preporučljivo zaštititi ovu prostoriju aparatima za detekciju požara i ulaska neovlašćenih lica. Tehnički kvarovi ili prestanak rada ventilacionog sistema predstavljaju drugu opasnost, koja može izazvati stres, čak i smrt životinje usled gušenja i pregrevanja ili, u manje ozbiljnim slučajevima, imaju tako negativan efekat na proceduru da se ona mora ponoviti. Zato treba instalirati uređaje za praćenje, povezane sa postojenjem za zagrevanje i ventilaciju kako bi se osoblju omogućio opšti nadzor nad radom. Ako je opravdano treba ugraditi generator za podršku sistema za održavanje života životinja i osvetljenja u slučaju kvara ili prestanka snabdevanja. Jasna uputstva za postupanje u hitnim slučajevima treba da budu vidno istaknuta. Alarmi za ribnjake se preporučuju u slučaju otkazivanja sistema vodosnabdevanja. Treba voditi računa da rad alarmnog sistema uzrokuje što je moguće manje uznemiravanje životinja.

3 Nega

3.1. Zdravlje

3.1.1. Odgovorno lice u objektu bi trebalo da obezbedi redovnu inspekciju životinja i nadzor nad smeštajem i negom od strane veterinara ili drugog ovlašćenog lica.

3.1.2. U skladu sa procenom potencijalne opasnosti po životinje, odgovarajuću pažnju bi trebalo obratiti na zdravstveno stanje i higijenu osoblja.

3.2. Hvatanje

Divlje životinje bi trebalo hvatati na human način i to od strane iskusnih lica, koja poseduju odgovarajuće znanje o navikama i staništima životinja koje se hvataju. Ako prilikom hvatanja treba koristiti anestetik ili neki drugi lek, njega bi trebalo da primeni samo veterinar ili drugo ovlašćeno lice. Svaku životinju koja je ozbiljno povređena treba što je pre moguće odvesti veterinaru radi lečenja. Ako životinja, po mišljenju veterinara može nastaviti život uz patnju ili bol, nju bi trebalo ubiti na human način. U odsustvu veterinara, životinju, koja je ozbiljno povređena treba na licu mesta ubiti na human način.

3.3. Pakovanje i uslovi prevoza

Svaki prevoz je, bez sumnje stresno iskustvo za životinju i treba ga olakšati što je više moguće. Životinje koje se prevoze bi trebalo da budu dobrog zdravstvenog stanja, a dužnost pošiljaoca je da to obezbedi. Životinje koje su bolesne ili na drugi način u lošoj kondiciji ne bi trebalo da se prevoze osim ukoliko je to neophodno u svrhe lečenja ili postavljanja dijagnoze. Posebnu pažnju treba posvetiti ženama u poodmaklom stadijumu graviditeta. Trebalo

bi isključiti iz prevoza ženke za koje se pretpostavlja da će se okotiti tokom prevoza ili ženke sa potomstvom, a koje su se porodile 48 sati pre prevoza. Pošiljalac i prevoznik treba da preduzmu sve mera opreza prilikom pakovanja, odlaganja i prevoza pošiljke, kako bi se izbegla nepotrebna patnja životinje, nastala usled neodgovarajuće ventilacije, izloženosti ekstremnim temperaturama, nedostatka hrane i vode, kašnjenja i itd. Primalac treba da bude propisno obavešten o detaljima prevoza i prevoznjoj dokumentaciji kako bi se obezbedilo brzo rukovanje i prijem u mestu odredišta. Čak i u slučaju država koje nisu potpisnice Evropske konvencije o zaštiti životinja tokom međunarodnog prevoza, preporučuje se strogo poštovanje odredaba ove Konvencije; takođe se preporučuje strogo pridržavanje nacionalnih zakona i propisa, kao i propisa za žive životinje Međunarodne asocijacije avio saobraćaja (*International Air Transport Association*) i Asocijacije za avio-prevoz životinja (*Animal Air Transport Association*).

3.4. Prijem i raspakivanje

Pošiljku životinja treba bez odlaganja primiti i raspakovati. Nakon inspekcije, životinje treba premestiti u čiste kaveze ili obore i snabdeti hranom i vodom prema potrebi. Životinje koje su bolesne ili u lošoj kondiciji treba držati pod stalnim nadzorom i odvojene od drugih životinja. Ove životinje bi trebalo da pregleda veterinar ili drugo ovlašćeno lice što je pre moguće, a gde je to potrebno, i da ih leči. Životinje koje nemaju priliku za oporavak treba ubiti na human način. Konačno, sve primljene životinje moraju biti registrovane i obeležene, u skladu sa odredbama čl. 16, 17. i 24. Konvencije. Kutije za prevoz treba odmah uništiti ako odgovarajuća dekontaminacija nije moguća.

3.5. Karnatin, izolacija i aklimatizacija

3.5.1. Svrha karantina je:

- a zaštita drugih životinja u objektu;
- b zaštita čoveka od zoonoza;
- c podsticanje dobre naučne prakse.

Ako zdravstveno stanje životinja koje su primljene u objekat nije zadovoljavajuće, one treba da prođu period karantina. U nekim slučajevima, kao što je na primer besnilo, ovaj period može biti propisan nacionalnim propisima zemlje potpisnice. U drugim slučajevima, ovaj period varira i treba da bude određen, zavisno od okolnosti od strane ovlašćenog lica, i to obično veterinara imenovanog od strane ustanove (videti takođe Tabelu 2).

Životinje se mogu koristiti za procedure tokom perioda trajanja karantina, čim se aklimatizuju na novu sredinu i ne predstavljaju opasnost za druge životinje ili čoveka.

3.5.2. Preporučljivo je odvojiti objekte u kojima se izoluju životinje koje pokazuju znakove oboljenja ili se sumnja da su obobile i koji bi mogle predstavljati opasnosti za čoveka ili druge životinje.

3.5.3. Čak i kada izgleda da su životinje zdrave, dobra praksa je da one prođu period aklimatizacije pre korišćenja u proceduri. Potrebno vreme zavisi od nekoliko faktora, kao što su stres, koji opet zavisi od nekoliko faktora, kao što su trajanje prevoza i starost životinja. Ovo vreme trebalo bi da odredi ovlašćeno lice.

3.6. Kavezno držanje

- 3.6.1. Moguće je napraviti razliku između dva široko primenjivana sistema smeštaja životinja.

Prvo, postoji sistem koji se može videti u uzgojnim objektima, objektima za nabavku i korisničkim objektima u polju bio-medicine, koji su konstruisani za smeštaj životinja, kao što su glodari, zečevi, mesojedi, ptice i primati, nekad takođe i preživari, svinje i konji. U tabelama 3-13 je navedeno uputstvo za kaveze, obore, ispuste i staje u ovim objektima. Dodatno uputstvo o minimalnom prostoru u kavezima se može naći na grafikonima 1. do 7. Dalje, odgovarajuće uputstvo za procenu gustine naseljenosti u kavezima je predstavljeno grafikonima 8 do 22.

Drugo, postoji i sistem, koji se često može videti u objektima u kojima se obavljaju procedure samo na farmskim ili sličnim velikim životinjama. Prostorije u ovakvim objektima ne bi trebalo da budu manje od onih koje zahtevaju postojeći veterinarski standardi.

- 3.6.2. Kavezi i obori bi trebalo da budu napravljeni od materijala koji nije štetan po zdravlje životinje, a njihov dizajn bi trebao biti takav da životinje ne mogu same sebe povrediti; osim ako nisu za jednokratnu upotrebu, oni bi trebalo da budu napravljeni od otpornog materijala prilagođenog tehnikama čišćenja i dekontaminacije. Posebnu pažnju treba posvetiti konstrukciji kaveza i podova obora koji treba da variraju zavisno od vrste i starosti životinje i treba da budu konstruisani tako da se olakša uklanjanje ekskreta.
- 3.6.3. Obori treba da budu konstruisani tako da odgovaraju dobrobiti svake vrste. Oni bi trebalo da omoguće zadovoljavanje određenih etoloških potreba (na primer, potrebu za penjanjem, skrivanjem ili pravljnjenjem privremenog skloništa), kao i čišćenje i slobodu od kontakta sa drugim životinjama.

3.7. Ishrana

- 3.7.1. Prilikom izbora, proizvodnje i pripreme hrane treba preduzeti mere opreza kako bi se izbegla hemijska, fizička i mikrobiološka kontaminacija. Hrana treba da bude upakovana u čvrsto zatvorene vrećice, sa pečatom i datumom proizvodnje, kada je to moguće. Pakovanje, prevoz i skladištenje treba da bude tako da se izbegne kontaminacija, propadanje ili uništenje. Skladišta treba da budu rashlađena, tamna, suva i zaštićena od insekata i štetočina. Brzo kvarljiva hrana, poput zelene hrane, povrća, voća, mesa, ribe, itd bi trebalo da se skladišti u hladnim prostorijama, frižiderima ili zamrzivačima.

Sve hranilice, korita ili drugi pribor koji se koristi za hranjenje treba redovno čistiti i, ako je potrebno sterilisati. Ako se koristi vlažna hrana ili ako se hrana lako kontaminira vodom, urinom, itd neophodno je svakodnevno čišćenje

- 3.7.2. Proces distribucije hrane može da varira zavisno od vrste ali treba da bude takav da zadovolji fiziološke potrebe životinje. Treba preduzeti mere da se svakoj životinji omogući pristup hrani.

3.8. Voda

- 3.8.1. Nekontaminirana pijaća voda trebalo bi da uvek bude dostupna svim životinjama. Tokom prevoza, prihvatljivo je obezbediti vodu kao deo vlažnog obroka. Voda je, međutim prenosilac mikroorganizama i

stoga bi snabdevanje trebalo organizovati tako da se rizik smanji na najmanju moguću meru. Obično se koriste dve metode napajanja, flašice i automatski sistem.

- 3.8.2. Flašice se obično koriste za male životinje poput glodara i kunića. Kada se koriste flašice, one bi trebalo da budu izrađene od providnog materijala kako bi se mogao nadzirati njihov sadržaj. Trebalo bi da imaju širok grlić radi jednostavnijeg i efikasnijeg čišćenja a, ako se koristi plastični materijal on ne bi trebalo da bude sklon raskvasivanju. Čepovi i slavine cevi takođe treba da budu takvi da se mogu sterilisati i lako čistiti. Sve flašice i pribor treba rastaviti, očistiti i sterilisati u odgovarajućim redovnim vremenskim intervalima. Poželjnije je flašice zameniti čistim, sterilisanim bocama, nego ih ponovo puniti u smeštajnim prostorijama.
- 3.8.3. Automatske sisteme za napajanje treba redovno proveravati, servisirati i ispirati da bi se izbegle nesreće i širenje infekcija. Ako se koriste kavezi sa čvrstim dnom, trebalo bi preduzeti mere kako bi se na minimum smanjio rizik od poplave. Redovna bakteriološka ispitivanja sistema su takođe neophodna radi praćenja kvaliteta vode.
- 3.8.4. Voda iz javnih vodovoda sadrži neke mikroorganizme koji se obično smatraju bezopasnim, osim ako se ne radi o određenim definisanim mikroorganizmima. U takvim slučajevima, vodu treba tretirati. Voda iz javnih vodovoda je obično hlorisana kako bi se smanjio rast mikroorganizama. Takvo hlorisanje nije uvek dovoljno da smanji rast određenih potencijalnih patogena, kao na primer *Pseudomonas*. Kao dodatna mera, može se povećati nivo hlora u vodi ili se voda može zakiseliti kako bi se postigao željeni efekat.
- 3.8.5. U riba, vodozemca i gmizavaca, tolerancija na kiselost, hlor i mnoge druge hemikalije široko varira od vrste do vrste. Stoga treba preduzeti mere da se snabdevanje akvarijuma i ribnjaka vodom prilagodi potrebama i granicama tolerancije svake pojedinačne vrste.

3.9. Prostirka

Prostirka bi trebalo da je suva, dobro upijajućih osobina, da ne skuplja prašinu, da nije toksična i da je slobodna od infektivnih agenasa ili štetočina ili bilo kog drugog oblika kontaminacije. Posebnu pažnju treba preduzeti kako bi se izbeglo korišćenje strugotine ili prostirke od hemijski tretiranog drveta. Mogu se koristiti određeni industrijski nusporizvodi ili otpad, kao što je usitnjena hartija.

3.10. Kretanje i postupanje

- 3.10.1. Savetuje se da se iskoristi svaka moguća prilika da se životinjama omogući kretanje.
- 3.10.2. Ponašanje životinje tokom obavljanja postupka zavisi puno od njenog poverenja u čoveka, što je nešto što se mora razvijati. Divlja životinja verovatno nikada neće postati idealna ogledna životinja. Stvari stoje drugačije sa domaćim životinjama, koje su rođene i odgajane u kontaktu sa čovekom. Poverenje koje je jednom stečeno ipak treba održavati. Stoga se preporučuje održavanje čestog kontakta kako bi se životinje navikle na prisustvo čoveka i njegove aktivnosti. Kada okolnosti dopuštaju, treba izdvojiti vreme za razgovor, držanje i timarenje životinje.

Osoblje treba da bude saosećajno, nežno i odlučno u postupanju sa životinjama.

3.11. Čišćenje

3.11.1. Standard objekata veoma zavisi od dobre higijene. Treba izdati jasna uputstva za izmenu prostirke u kavezima i oborima.

3.11.2. Treba uspostaviti odgovarajući uobičajeni postupak čišćenja, pranja, dekontaminacije i, po potrebi sterilizacije kaveza i pribora, flašica i druge opreme. U smeštajnim prostorijama, prostorija za pranje i skladištima treba održavati veoma visoke standarde čišćenja i reda.

3.11.3. Spoljašnje obore, kaveze i ispuste treba redovno čistiti i, gde je to primereno, menjati materijal koji čini gornji sloj na površini, kako on ne bi postao izvor infekcije i stanište parazita

3.12. Humano ubijanje životinja

3.12.1. Sve metode humanog ubijanja životinja zahtevaju stručnost, koja se može postići samo odgovarajućom obukom.

3.12.2. Duboko besvesne životinje se mogu iskrvariti, ali ne treba, bez prethodne anestezije primenjivati lekove koji parališu mišiće pre gubitka svesti, one sa kurariformnim efektima, kao ni omamljivanje električnom strujom bez masaže mozga.

Ne bi trebalo dozvoliti uklanjanje leša dok se ne pojavi *rigor mortis*.

Tabele i grafikoni koji se odnose na prilog A Evropske konvencije o zaštiti kičmenjaka koji se koriste u ogledne i druge naučne svrhe (Uputstvo za smeštaj i brigu o životinjama)

TABELA 1

*Uputstvo za temperaturu u prostoriji
(životinje koje se drže u kavezima, oborima ili unutrašnjim ispustima)*

Vrste ili grupe vrsta	Optimalni opseg u °C
primati novog sveta	20-28
miš	20-24
pacov	20-24
sirijski hrčak	20-24
pustinjski pacov	20-24
zamorac	20-24
primati starog sveta	20-24
prepelica	20-24
zec	15-21
mačka	15-21
pas	15-21
fereta	15-21
živina	15-21
golub	15-21
svinja	10-24
koza	10-24
ovca	10-24
goveda	10-24
konj	10-24

Napomena: U posebnim slučajevima, na primer prilikom smeštaja veoma mladih životinja ili životinja bez dlake mogu se zahtevati više temperature od naznačenih.

TABELA 2

Uputstvo za lokalni period karantina

Uvodna napomena: Za uvezene životinje period trajanja karantina je određen nacionalnim zakonodavstvom ugovorne strane. Što se tiče perioda trajanja lokalnog karantina, njega bi trebalo, zavisno od okolnosti da odredi ovlašćeno lice, i to obično veterinar, imenovan od strane ustanove.

Vrste	Dani
miš	5-15
pacov	5-15
Pustinjski pacov	5-15
zamorac	5-15
sirijski hrčak	5-15
Zec	20-30
Mačka	20-30
Pas	20-30
primati	40-60

TABELA 3

Uputstvo za kavezno držanje malih glodara i kunića

(u zalihama i tokom procedura)

Vrste	Minimalna kavezna podna površina cm ²	Minimalna visina kaveza cm
miš	180	12
pacov	350	14
sirijski hrčak	180	12
zamorac	600	18
zec		
1 kg	1 400	30
2 kg	2 000	30
3 kg	2 500	35
4 kg	3 000	40
5 kg	3 600	40

Napomena: "Visina kaveza" je vertikalno rastojanje između poda kaveza i gornjeg horizontalnog dela poklopca ili kaveza. Prilikom osmišljavanja procedure, treba uzeti u obzir potencijalni rast životinje kako bi se obezbedio odgovarajući prostor u skladu sa ovom tabelom i to u svim fazama procedure.

Takođe videte grafikone 1 do 5 i 8 do 12.

TABELA 4

Uputstvo za kavezno držanje malih glodara u uzgoju

Vrste	Minimalna podna površina kaveza za majku i leglo cm ²	Minimalna visina kaveza cm
miš	200	12
pacov	800	14
sirijski hrčak	650	12
zamorac	1 200	18
zamorac u haremu	1 000 po odrasloj jedinki	18

Napomena: Definiciju "visine kaveza" videti u napomeni u Tabeli 3.

TABELA 5

Uputstvo za kavezno držanje uzgojnih kunića

Težina zečice kg	Minimalna podna površina kaveza po zečici sa leglom m ²	Minimalna visina kaveza cm	Minimalna podna površina gnezda m ²
1	0,30	30	0,10
2	0,35	30	0,10
3	0,40	35	0,12
4	0,45	40	0,12
5	0,50	40	0,14

Napomena: Definiciju "visine kaveza" videti u napomeni u Tabeli 3.

Minimalna podna površina kaveza po ženki sa leglom uključuje i podnu površinu gnezda.

Videti takođe grafikon 6.

TABELA 6

*Uputstvo za smeštaj mačaka
(tokom procedure i uzgoja)*

Težina mačke kg	Minimalna podna površina kaveza za mačku m ²	Minimalna visina kaveza cm	Minimalna podna površina kaveza po mački sa leglom m ²	Minimalna površina obora po mački sa leglom m ²
0,5-1	0,2	50	-	-
1-3	0,3	50	0,58	2
3-4	0,4	50	0,58	2
4-5	0,6	50	0,58	2

Napomena: Smeštaj mačaka u kavezima trebalo bi da bude strogo ograničen. Mačke koje se drže na ovaj način trebalo bi da se najmanje jednom dnevno puste da se kreću, ukoliko to ne ometa proceduru. Obori za mačke bi trebalo da budu opremljeni toaletima za mačke, ležištem za odmor i opremom koja omogućava penjanje i oštrenje kandži.

"Visina kaveza" je vertikalno rastojanje između najviše tačke poda i najniže tačke vrha kaveza.

U svrhe izračunavanja minimalne podne površine može se uključiti i površina ležišta.

Minimalna podna površina po mački sa leglom uključuje i 0,18 m² kutije za omacivanje.

Takođe videti grafikon 7.

TABELA 7

*Uputstvo za smeštaj pasa u kavezima
(tokom procedure)*

Visina psa do vrha grebena cm	Minimalna podna površina po psu m ²	Minimalna visina kaveza cm
30	0,75	60
40	1,00	80
70	1,75	140

Napomena: Pse ne bi trebalo držati u kavezima duže nego što je to apsolutno neophodno za svrhe procedure. Pse koji se drže u kavezima trebalo bi pustiti da se kreću najmanje jednom dnevno, osim ako to nije u skladu sa svrhom procedure. Trebalo bi odrediti vremensko ograničenje preko koga pas ne bi trebao biti zatvoren bez mogućnosti dnevnog kretanja. Prostori za kretanje treba da budu dovoljno veliki da omoguće psu slobodu kretanja. U kavezima za pse podovi ne bi trebalo da budu rešetkasti, osim ako to zahteva procedura.

U svetlu velikih razlika u visini i ograničenoj međuzavisnosti visine i težine različitih rasa pasa, visina kaveza bi trebalo da se bazira na visini grebena pojedinačne životinje. Opšte je pravilo da bi minimalna visina kaveza trebalo da iznosi dvostruku visinu grebena.

Za definiciju "visina kaveza", videti napomenu Tabele 6

TABELA 8

*Uputstvo za smeštaj pasa u oborima
(u zaliham i tokom procedura i uzgoja)*

Težina psa kg	Minimalna površina obora po psu m ²	Minimalna dodatna površina za kretanje po psu	
		do 3 psa m ²	više od 3 psa m ²
<6	0,5	0,5 (1,0)	0,5 (1,0)
6-10	0,7	1,4 (2,1)	1,2 (2,9)
10-20	1,2	1,6 (2,8)	1,4 (2,6)
20-30	1,7	1,9 (3,6)	1,6 (3,3)
>30	2,0	2,0 (4,0)	1,8 (3,8)

Napomena: Brojke u zagradama predstavljaju ukupnu površinu po psu, to jest podnu površinu obora plus površinu prostora za kretanje. Psi koji se stalno drže na otvorenom trebalo bi da imaju pristup skloništu, kako bi se zaštitili od nepovoljnih vremenskih prilika. Ako su psi smešteni na rešetkastim podovima, trebalo bi da imaju čvrstu, punu površinu za spavanje. Ne treba koristiti rešetkaste podove, osim ako to zahteva procedura. Zidovi između obora trebalo bi da budu takvi da spreče da psi povrede jedni druge.

Svi obori treba da imaju odgovarajuću drenažu.

TABELA 9

*Uputstvo za kavezno držanje nehumanih primata
(pri zaliham, tokom procedure i uzgoja)*

Uvodna napomena: Zbog velikih varijacija u veličinama i karakteristikama primata, naročito je važno da oblik i unutrašnja oprema, kao i dimenzije kaveza odgovaraju njihovim pojedinačnim potrebama. Ukupna zapremina kaveza je jednako važna za primata, kao i podna površina. Kao opšte načelo, uzima se da bi visina kaveza, bar za bezrepog majmuna i druge majmune, podreda *Simii* trebalo bi da bude njena najveća dimenzija. Kavezi bi trebalo da imaju bar toliku visinu da omoguće životinji da uspravno stoji. Minimalna visina kaveza za gibone bi trebalo da bude takva da im omogući da se u punom zamahu ljuljaju sa plafona, a da pri tome nogama ne dodirnu pod. Gde je to moguće, treba postaviti prečke, kako bi primati mogli da koriste gornje delove kaveza.

U jednom kavezu se mogu držati i po dva kompatibilna primata. Tamo, gde se ne mogu držati u parovima, kavezi bi trebalo da budu postavljeni tako da životinje mogu videti jedna drugu, ali uz mogućnost da se to spreči kada je potrebno.

U skladu sa ovim zapažanjima, sledeća tabela sadrži opšta uputstva za kavezno držanje vrsta koje se najčešće koriste (superfamilije *Ceboidea* i *Cercopithecoidea*).

Težina primata kg	Minimalna površina poda za jednu ili dve životinje m ²	Minimalna visina kaveza cm
<1	0,25	60
1-3	0,35	75
3-5	0,50	80
5-7	0,70	85
7-9	0,90	90
9-15	1,10	125
15-25	1,50	125

Napomena: Definiciju "visina kaveza", videti napomenu u tabeli 6.

TABELA 10

*Uputstvo za kavezno držanje svinja
(u zaliham i tokom procedura)*

Težina svinje kg	Minimalna površina poda po svinji m ²	Minimalna visina kaveza cm
5-15	0,35	50
15-25	0,55	60
25-40	0,80	80

Napomena: Tabela se takođe odnosi i na prasiće. Svinje ne bi trebalo držati u kavezima osim ukoliko to nije apsolutno neophodno u svrhe procedure i tada samo u najkraćem vremenskom periodu.

Napomena: Definiciju "visina kaveza", videti napomenu u 6.

TABELA 11

*Uputstvo za smeštaj farmskih životinja u oborima
(u zaliham i tokom procedura u korisničkim objektima)*

Vrste i težina kg	Minmalna površina poda m ²	Minimalna dužina obora m	Minimalna visina zidova obora m	Minimalna površina poda obora za grupe m ² /animal	Minmalna dužina hranilica po grlu m
<i>svinje</i>					
10-30	2	1,6	0,8	0,2	0,20
30-50	2	1,8	1,0	0,3	0,25
50-100	3	2,1	1,2	0,8	0,30
100-150	5	2,5	1,4	1,2	0,35
>150	5	2,5	1,4	2,5	0,40
<i>ovce</i>					
< 70	1,4	1,8	1,2	0,7	0,35
<i>koze</i>					
< 70	1,6	1,8	2,0	0,8	0,35
<i>goveda</i>					
< 60	2,0	1,1	1,0	0,8	0,30
60-100	2,2	1,8	1,0	1,0	0,30
100-150	2,4	1,8	1,0	1,2	0,35
150-200	2,5	2,0	1,2	1,4	0,40
200-400	2,6	2,2	1,4	1,6	0,55
>400	2,8	2,2	1,4	1,8	0,65
<i>odrasli konji</i>	13,5	4,5	1,8	-	-

TABELA 12

*Uputstvo za smeštaj farmskih životinja u stajama
(u zalihama i tokom procedura u korisničkim objektima)*

Vrste i težina kg	Minimalna površina staje m ²	Minimalna dužina staje m	Minimalni zidovi staje m
<i>svinje</i>			
100-150	1,2	2,0	0,9
> 150	2,5	2,5	1,4
<i>ovce</i>			
< 70	0,7	1,0	0,9
<i>koze</i>			
< 70	0,8	1,0	0,9
<i>goveda</i>			
60-100	0,6	1,0	0,9
100-150	0,9	1,4	0,9
150-200	1,2	1,6	1,4
200-350	1,8	1,8	1,4
350-500	2,1	1,9	1,4
> 500	2,6	2,2	1,4
<i>odrasli konji</i>	4,0	2,5	1,6

Napomena: Staje bi trebalo da budu dovoljno široke da omoguće životinji da udobno legne.

TABELA 13

*Uputstvo za kavezno držanje ptica
(u zalihama i tokom procedura u korisničkim objektima)*

Vrste i težina g	Minimalna površina po jednoj ptici cm ²	Minimalna površina za dve ptice cm ² /bird	Minimalna površina za 3 ptice cm ² /bird	Minimalna visina kaveza cm	Minimalna dužina hranilice po ptici cm
<i>kokoške</i>					
100-300	250	200	150	25	3
300-600	500	400	300	35	7
600-1 200	1 000	600	450	45	10
1 200-1 800	1 200	700	550	45	12
1 800-2 400	1 400	850	650	45	12
<i>(odrasli mužjaci)</i>					
> 2 400	1 800	1 200	1 000	60	15
<i>prepelice</i>					
120-140	350	250	200	15	4

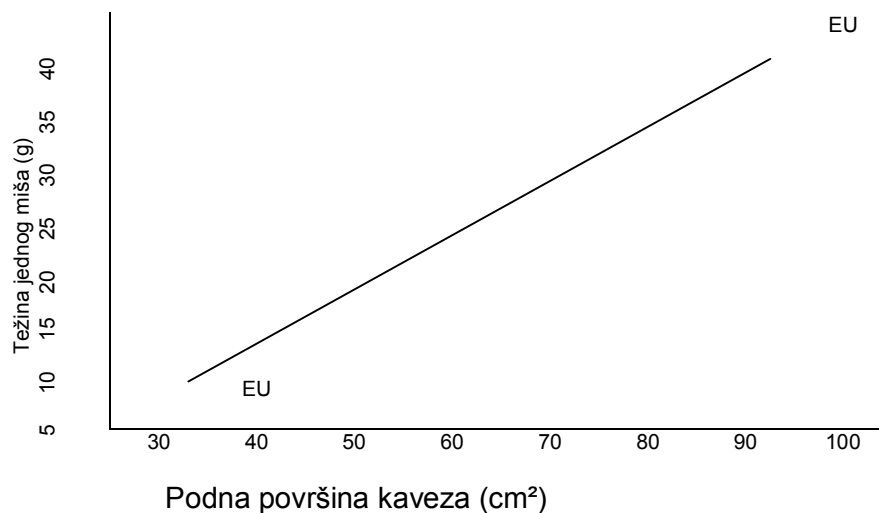
Napomena: "Površina" je proizvod dužine i širine kaveza, izmerene sa unutrašnje strane i vodoravno a neproizvod dužine i širine poda. a definiciju " visina kaveza " vidi napomenu u tabeli 6.

Dimenzija mrežastih podova ne bi trebalo da bude veća od 10 x 10 mm za piliće i 25 x 25 mm za mlade kokice i odrasle. Debljina žice treba da bude najmanje 2 mm. Nagib ne bi trebalo da prelazi 14%(8°). Pojilice bi trebalo da imaju istu dužinu kao i hranilice. Ako su obezbeđene sisaljke ili posude za vodu, svaka ptica bi trebalo da ima pristup obema. Kavezi treba da budu opremljeni sedalicama i takvi da omoguće pticama u pojedinačnim kavezima da vide jedna drugu

GRAFIKON 1

Miševi (u zalihama i tokom procedura)
Minimalna podna površina kaveza

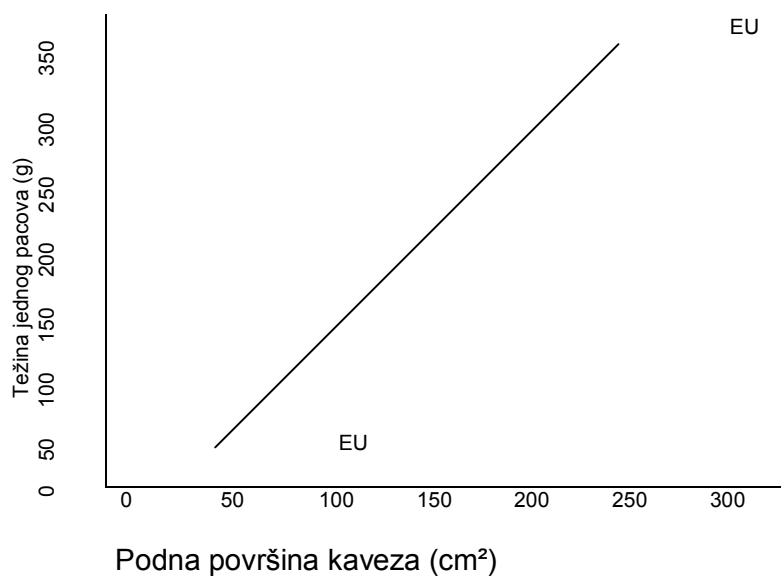
Imajući u vidu težinu miša, puna, izvučena EU-EU linija predstavlja minimalnu površinu koju treba odvojiti.

GRAFIKON 2

Pacovi (u zalihama i tokom procedura)
Minimalna podna površina kaveza

Imajući u vidu težinu pacova, puna, izvučena EU-EU linija predstavlja minimalnu površinu koju treba odvojiti.

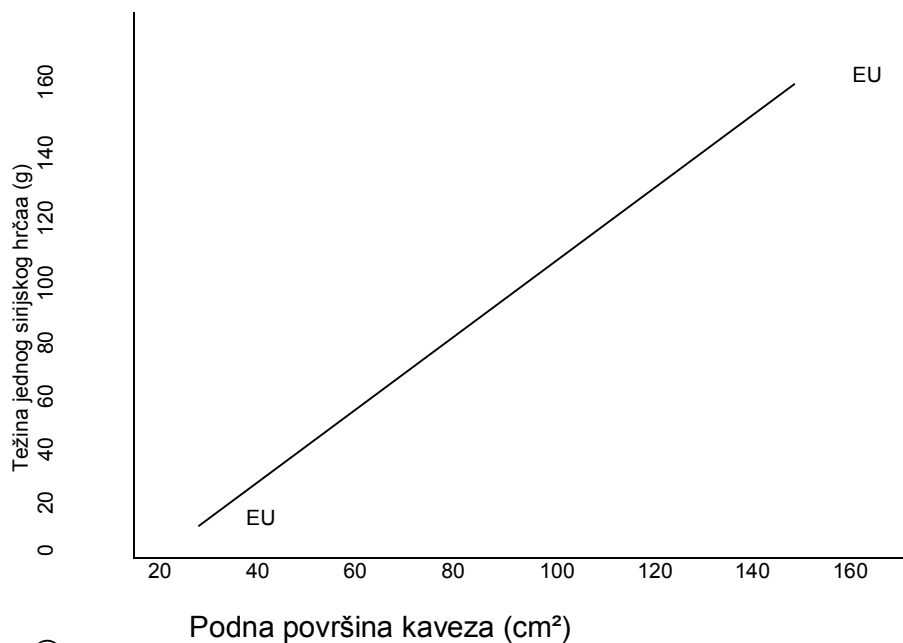

GRAFIKON 3

Sirijski hrčakovi (u zalihama i tokom procedura)

Minimalna podna površina kaveza

Imajući u vidu težinu sirijskog hrčka, puna izvučena EU-EU linija predstavlja minimalnu površinu koju treba odvojiti.

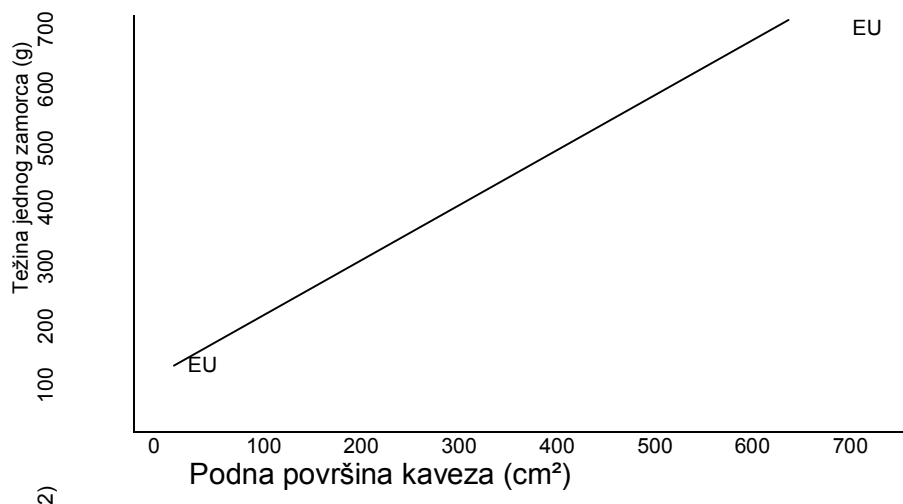

GRAFIKON 4

Zamorci (u zalihama i tokom procedura)

Minimalna podna površina kaveza

Imajući u vidu težinu zamorca, puna, izvučena EU-EU linija predstavlja minimalnu površinu koju treba odvojiti.

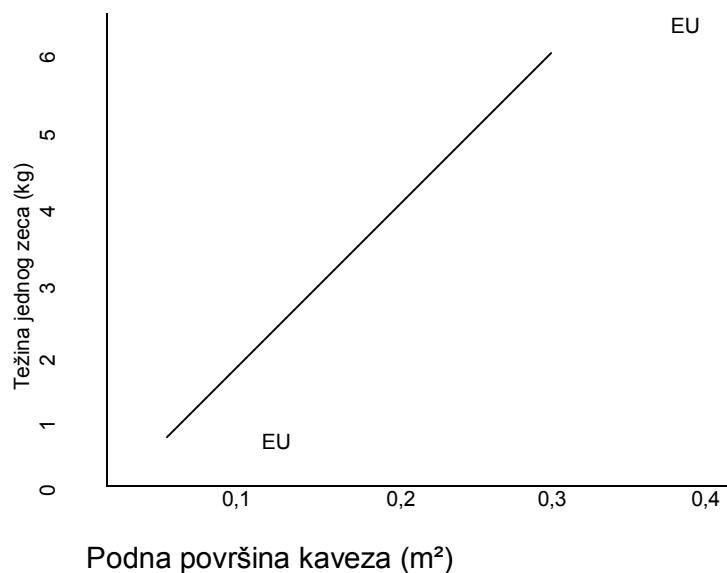

GRAFIKON 5

Kunići (u zalihama i tokom procedura)

Minimalna podna površina kaveza

Imajući u vidu težinu kunića, puna, izvučena EU-EU linija predstavlja minimalnu površinu koju treba odvojiti.

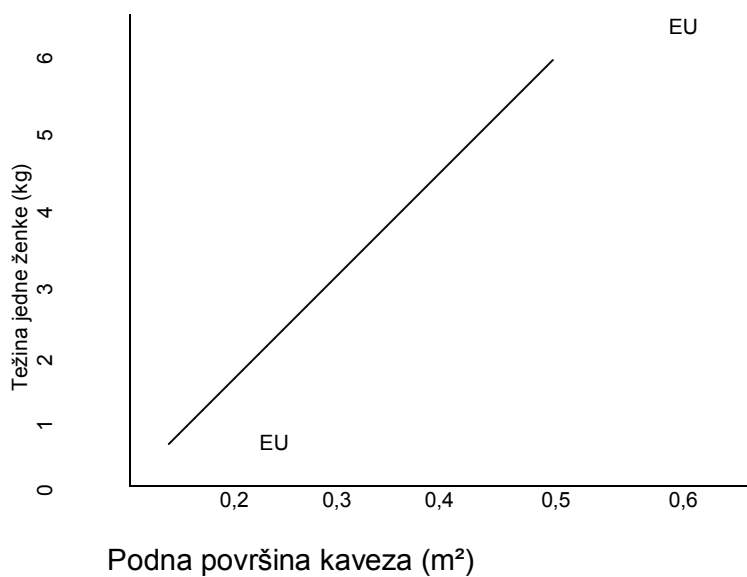

GRAFIKON 6

Kunići (u uzgoju)

Minimalna podna površina kaveza za ženku sa nezalučenim leglom

Imajući u vidu težinu ženke, puna, izvučena EU-EU linija predstavlja minimalnu površinu koju treba odvojiti.

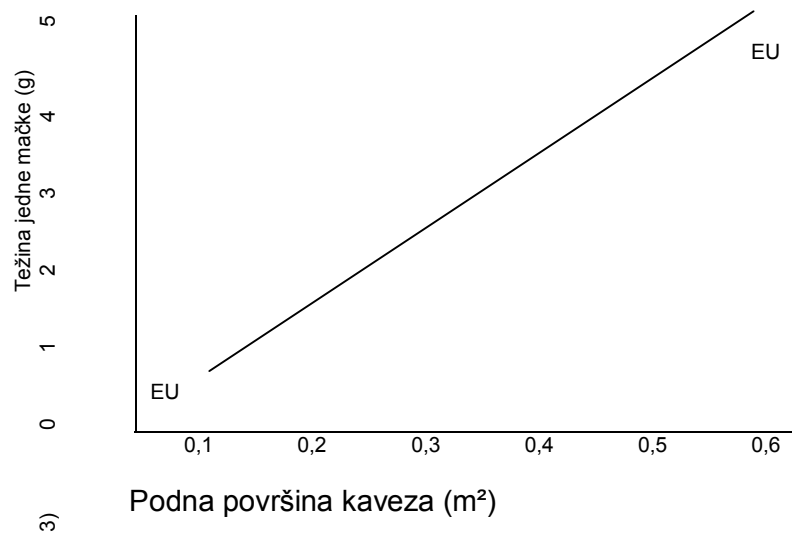

GRAFIKON 7

Mačke (u zalihama i tokom procedura)

Minimalna podna površina kaveza

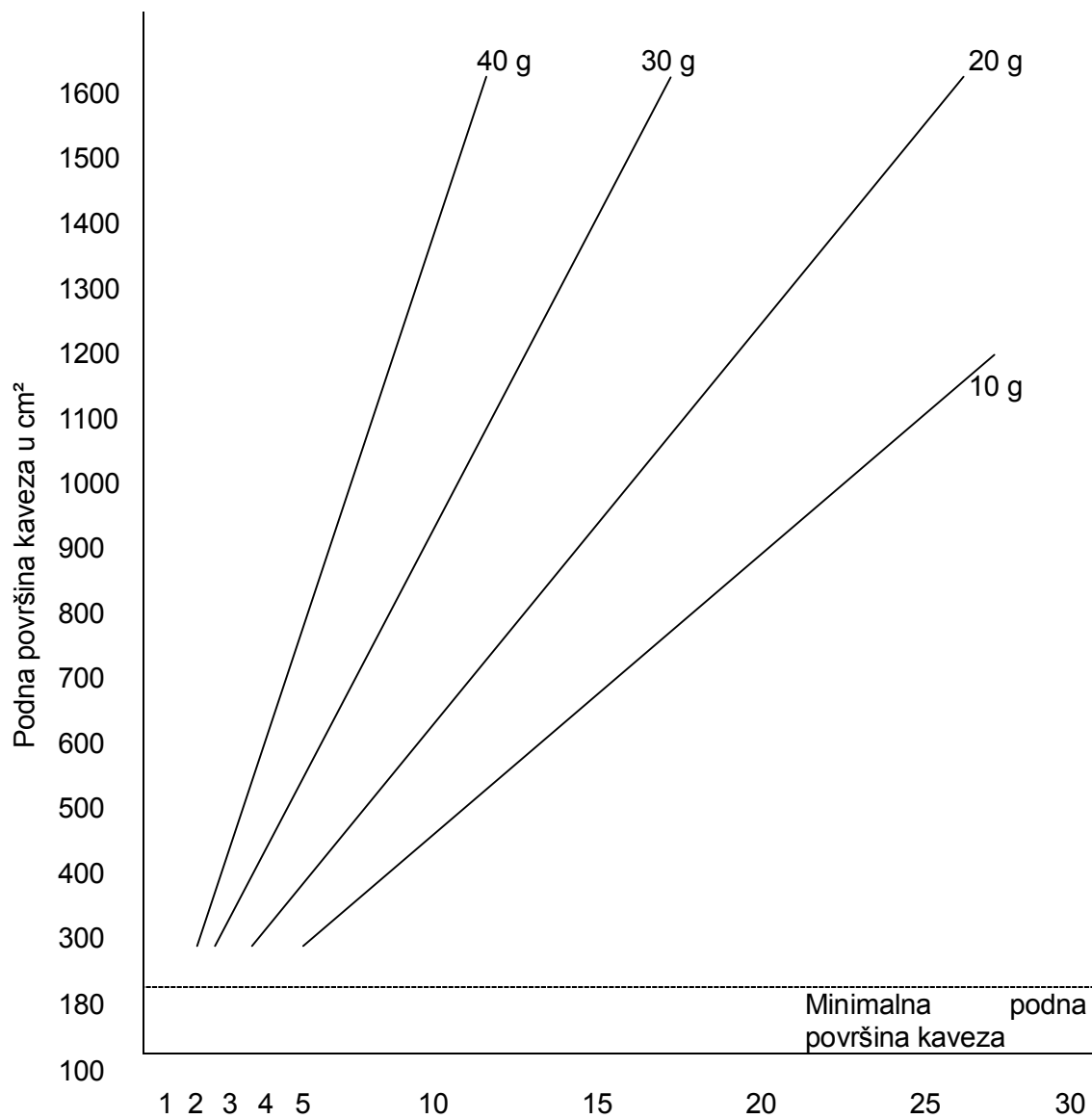
Imajući u vidu težinu mačke, puna, izvučena EU-EU linija predstavlja minimalnu površinu koju treba odvojiti.

GRAFIKON 8

*Uputstvo za odnos između broja miševa po kavezu i podne površine kaveza
(u zalihama i tokom procedura)*

Linije predstavljaju prosečne težine i odgovaraju EU-EU linijama iz grafikona 1

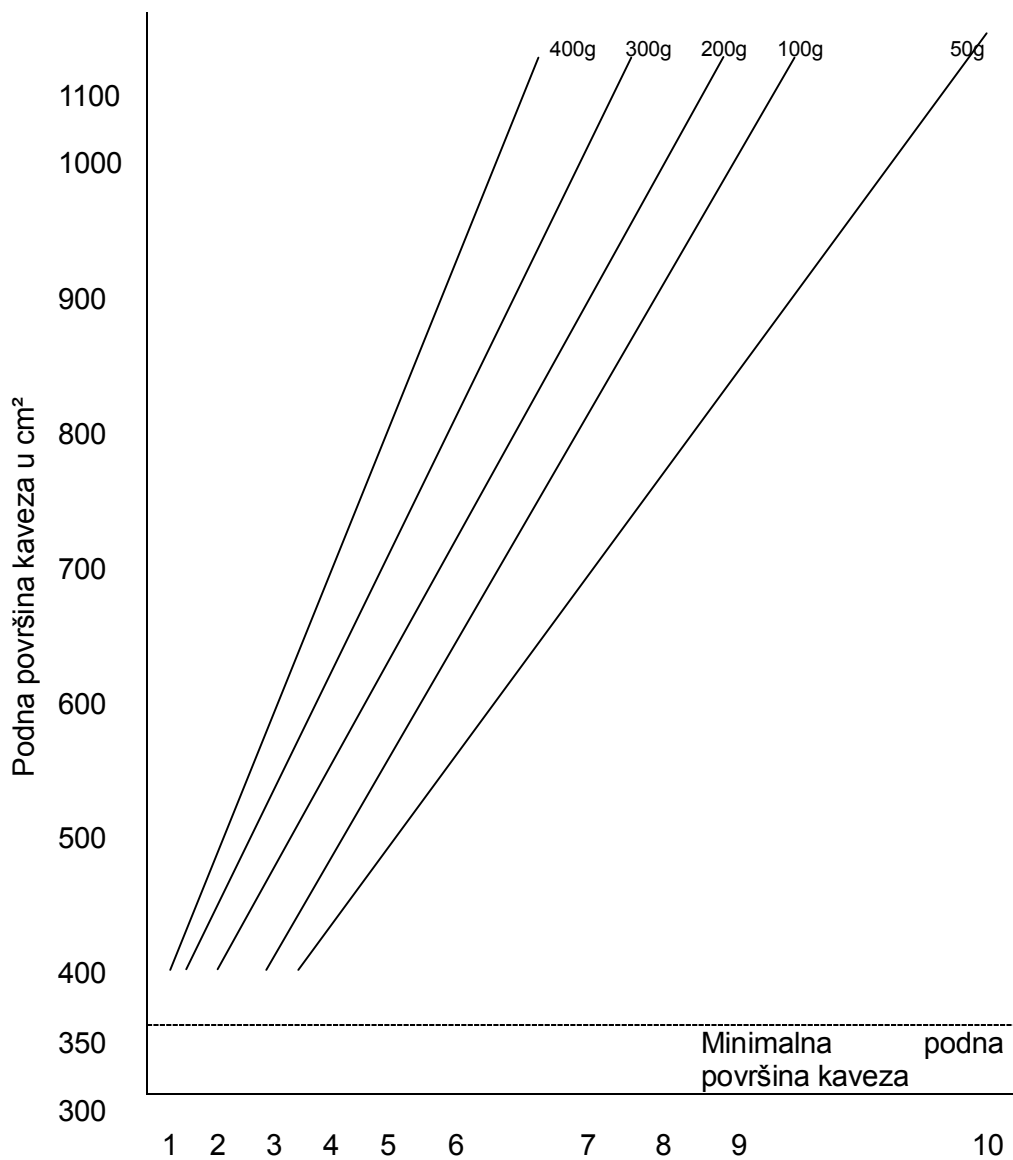
Broj miševa

Minimalna visina kaveza za miša: 12 cm

GRAFIKON 9

*Uputstvo za odnos između broja pacova po kavezu i podne površine
(u zalihama i tokom procedura)*

Linije predstavljaju prosečne težine i odgovaraju EU-EU linijama iz grafikona 2

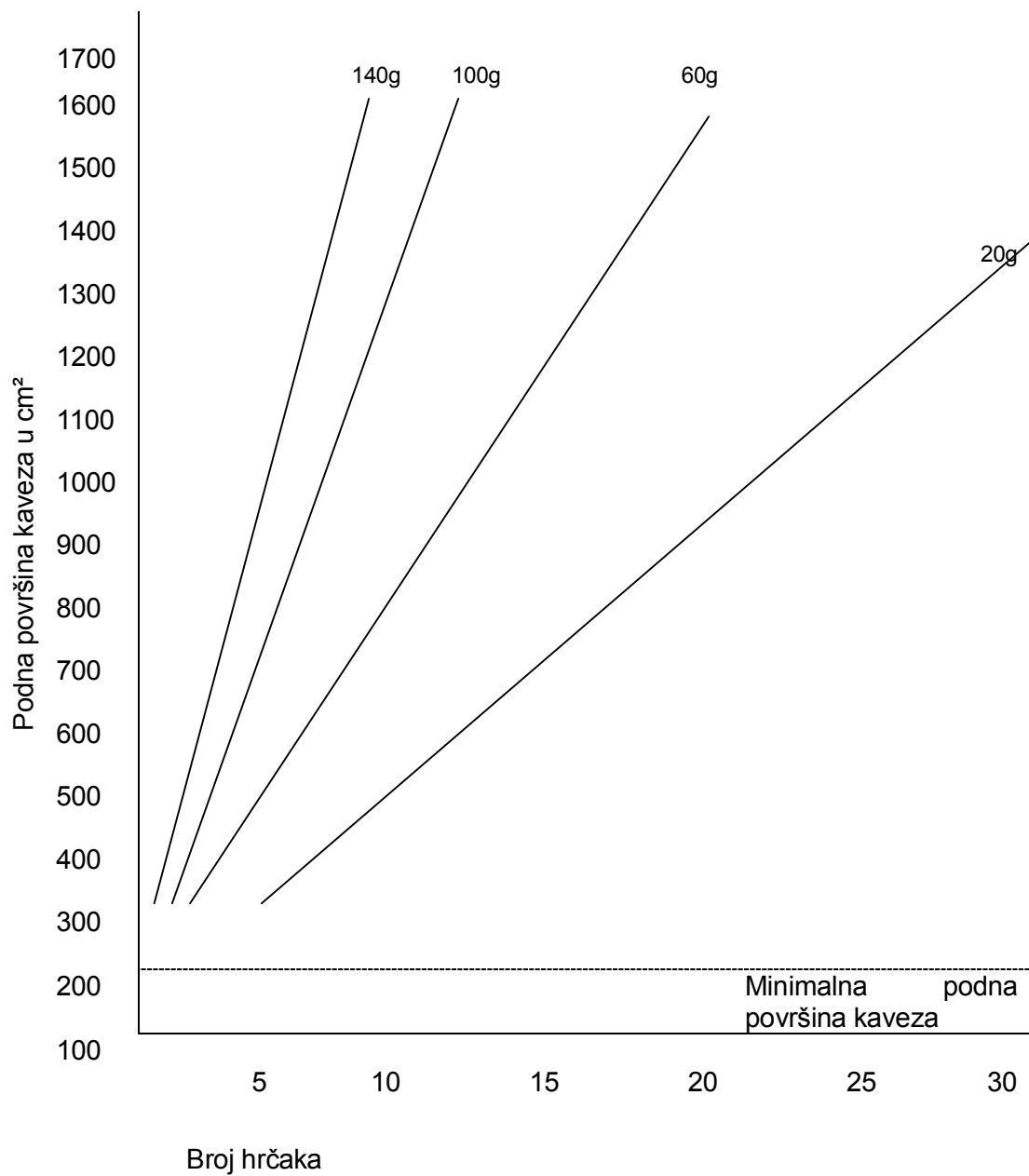
Broj pacova

Minimalna visina kaveza za pacova: 14 cm

GRAFIKON 10

*Uputstvo za odnos između broja hrčaka po kavezu i podne površine
(u zalihama i tokom procedura)*

Linije predstavljaju prosečne težine i odgovaraju EU-EU linijama iz grafikona 3

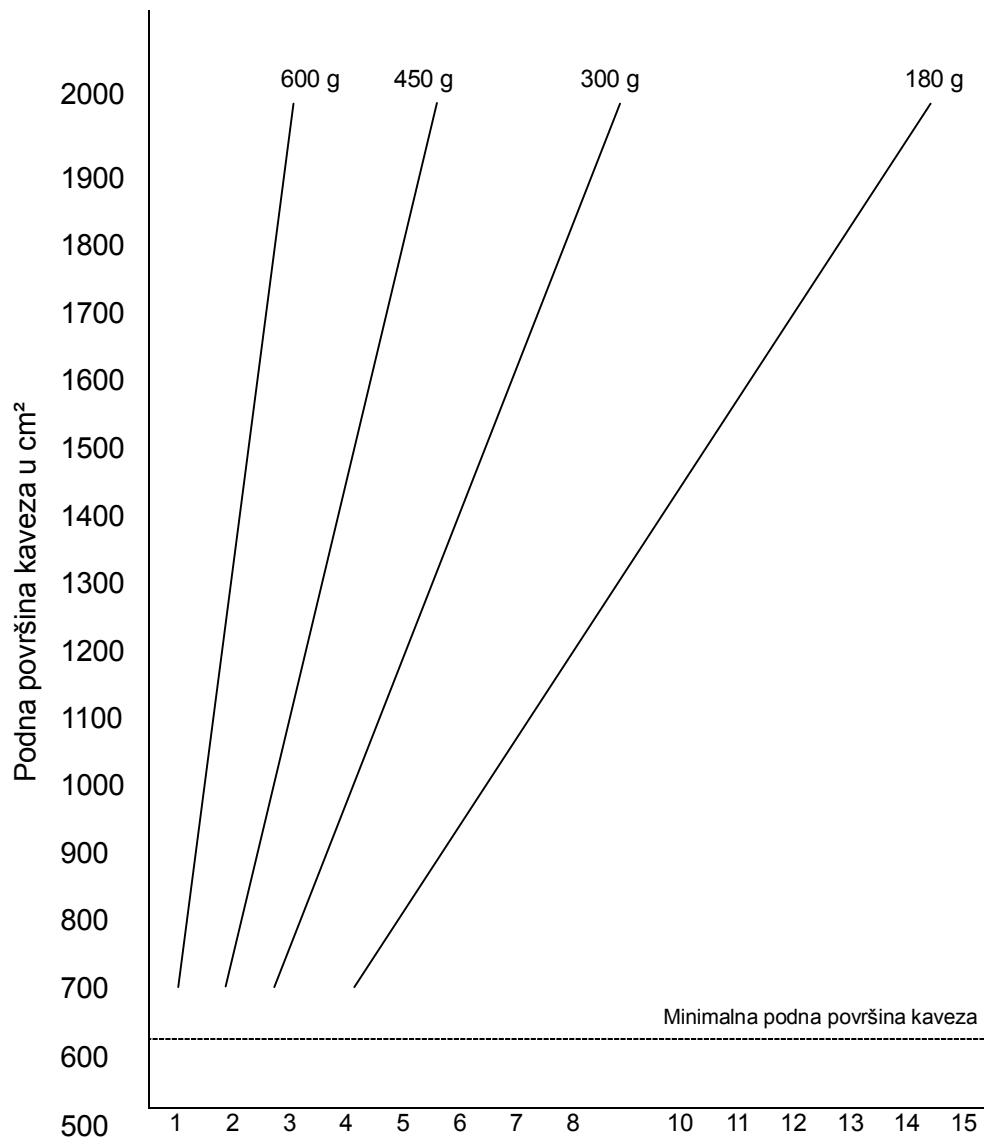

Minimalna visina kaveza za hrčka: 12 cm

GRAFIKON 11

*Uputstvo za odnos između broja zamoraca po kavezu i podne površine
(u zalihama i tokom procedura)*

Linije predstavljaju prosečne težine i odgovaraju EU-EU linijama iz grafikona 4

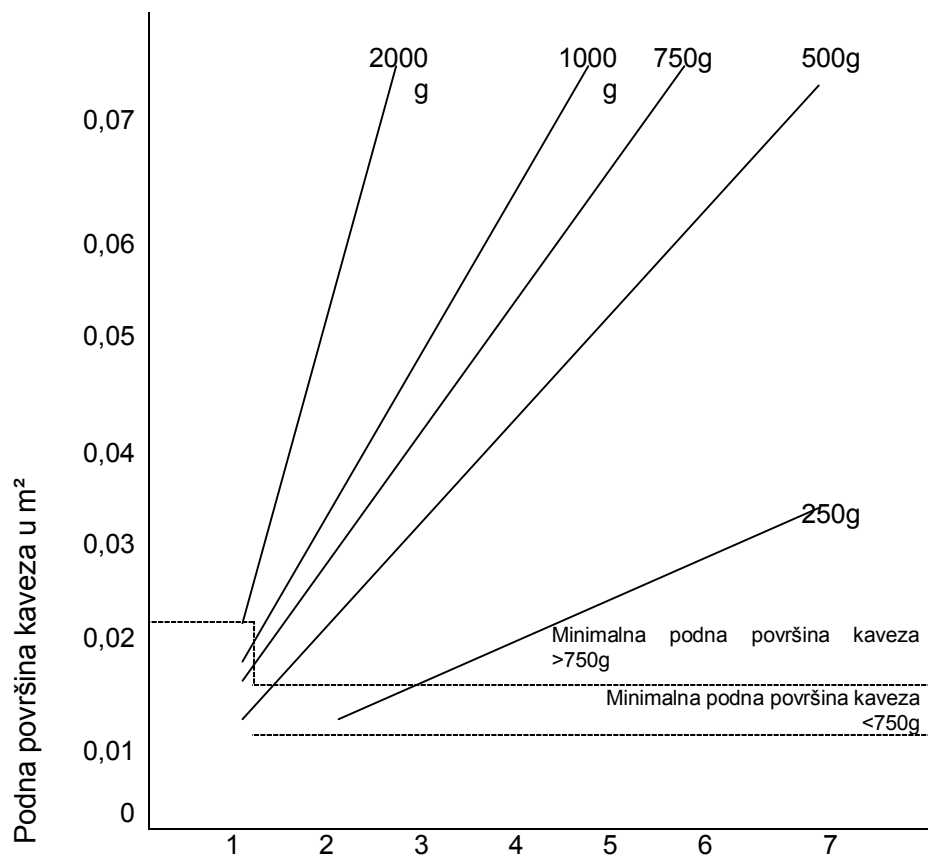
Broj zamoraca

Minimalna visina kaveza za zamorca: 18 cm

GRAFIKON 12

*Uputstvo za odnos između broja kunića po kavezu i podne površine
(u zalihama i tokom procedura)*

Linije predstavljaju prosečne težine i odgovaraju EU-EU linijama iz grafikona 5

Broj zečeva

Minimalna visina kaveza za zeca: videti tabelu 3

PRILOG B

Statističke tabele i objašnjenja za njihovo popunjavanje u ispunjavanju zahteva iz čl. 27. i 28. Konvencije

Uvod

Prema članu 27. i 28. ove Konvencije, svaka ugovorna strana treba da prikuplja statističke podatke, koji se odnose na određene aspekte procedura iznetih u Konvenciji i da o tome obavesti Generalnog sekretara Saveta Evrope koji će objaviti dobijene informacije.

Svaka ugovorna strana odlučuje o metodi koju koristi za prikupljanje podataka i pored toga, naravno mogu se prikupljati i dodatne statističke informacije kako bi se ispunili nacionalni zahtevi. Međutim, kako bi se olakšao rad Generalnog Sekretara, podaci prosleđeni njemu moraju biti uporedivi i u skladu sa priloženim tabelama. Podatke bi trebalo prikupljati za svaku kalendarsku godinu.

Opšte

Broje se one životinje koje će biti stavljene na korišćenje koje može izazvati bol, patnju, stres ili trajnu povredu (vidi član 1.2.s, Konvencije). Prebrojavanje se vrši kada se životinje stave na korišćenje u proceduri. Svaka životinja će se računati samo jednom u istoj tabeli. Životinje koje nisu predmet procedura kao što je definisano u članu 1.2.s se neće računati u svrhu prikupljanja statističkih podataka u kontekstu ove Konvencije.

Sama priroda bioloških istraživanja čini neizbežnim pojavu situacija kada je teško odlučiti u koju kolonu tabele ubeležiti životinju koja se koristi u proceduri. Ne postoji ispravan ili pogrešan način rešavanja ovog problema, to je stvar individualnog izbora. Zavisno od uputstava, koje mogu propisati nadležni organi, na naučniku je da odluči gde će ubeležiti svoje životinje.

Međutim, od suštinske važnosti je obezbediti da se ni jedna životinja ne broji dva puta u istoj tabeli.

Tabela 1

Broj i vrsta životinja koje se koriste u procedurama

U ovoj tabeli treba navesti ukupan broj životinja korišćenih u procedurama, koji se zatim deli po tipu i klasi životinja.

Tabela 2

Broj životinja koje se koriste u procedurama u selektivne svrhe

Svrha ove tabele je da prikaže broj životinja korišćenih u raznim oblastima.: osnovna istraživanja, razvoj novih proizvoda, procena bezbednosti, dijagnostika oboljenja, obrazovanje i obuka. U kolini 1, "medicinski" uključuje veterinarsku medicinu.

Tabela 3

Broj životinja koje se koriste u procedurama u izabrane svrhe za zaštitu čoveka, životinja i životne sredine pomoću toksikoloških i drugih bezbednosnih procena

Ova tabela je namenjena pružanju detaljnije analize procedura koje se sprovode u cilju zaštite čoveka, životinja i životne sredine, osim u medicinske svrhe. Kolona 6 uključuje štetno zračenje.

Tabela 4

Broj životinja koje se koriste u procedurama koje se odnose na oboljenja i poremećaje

Svrha ove tabele je da ilustruje broj životinja korišćenih u medicinske svrhe, uključujući i veterinarsku medicinu, sa posebnim osvrtom na tri oblasti oboljenja čoveka, koja su od posebnog javnog značaja.

Tabela 5

Broj životinja koje se koriste u procedurama koje se zahtevaju po zakonu

Kolona "samo zemlja potpisnica" se popunjava kada se procedura zahteva po zakonu zemlje potpisnice u kojoj se obavlja procedura, uključujući i međunarodne obaveze koje je preuzela zemlja potpisnica (na primer, kao zemlja potpisnica Konvencije o izradi Evropske farmakopeje ili kao država članica Evropske zajednice).

Kolona "samo ostale strane" se popunjava kada je cilj procedure ispunjavanje posebnih zahteva, uključujući i trgovinske zahteve, u državama koje nisu ugovorne strane, uključujući takođe i zahteve konvencija čija nije ugovorna strana.

"Oba", se koristiti kada je procedura namenjena ispunjavanju zahteva obe grupe; u ovom slučaju neće se popunjavati prethodne dve kolone.

TABELA 1

Broj i vrsta životinja koje se koriste u procedurama tokom (godine) u (ugovorna strana)

miševi (<i>Mus musculus</i>)	
pacovi (<i>Rattus norvegicus</i>)	
zamorci (<i>Cavia porcellus</i>)	
drugi glodari (<i>other Rodentia</i>)	
kunići (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	
majmuni (<i>Hominoidea</i>)	
(<i>Cercopithecoidea & Ceboidea</i>)	
(<i>Prosimia</i>)	
psi (<i>Canis familiaris</i>)	
mačke (<i>Felis catus</i>)	
drugi mesojedi (<i>other Carnivora</i>)	
konji, magarci i ukrštene vrste (<i>Equidae</i>)	
svinje (<i>Sus</i>)	
koze i ovce (<i>Capra & Ovis</i>)	
goveda (<i>Bos</i>)	
drugi sisari (<i>other Mammalia</i>)	
ptice (<i>Aves</i>)	
gmizavci (<i>Reptilia</i>)	
vodozemci (<i>Amphibia</i>)	
ribe (<i>Pisces</i>)	
Ukupno	

TABELA 2

Broj životinja koje se koriste u procedurama za izabrane svrhe tokom (godina) u (ugovornoj strani)

	Sve vrste	Izabrane vrste		
		glodari i kunići	psi i mačke	primati
1 Biološka (uključujući medicinska) istraživanja fundamentalne prirode				
2 Istraživanje, razvoj i kontrola kvaliteta (uključujući procenu bezbednosti) proizvoda ili sredstava za humanu i veterinarsku medicinu				
3 Dijagnostika oboljenja				
4 Zaštita čoveka, životinja i životne sredine toksikološkim i bezbednosnim procenama				
5 Obrazovanje i obuka				

TABELA 3

Broj životinja koje se koriste u procedurama u izabrane svrhe za zaštitu čoveka, životinja i životne sredine toksikološkim i bezbednosnim procenama tokom (godina) u (ugovorna strana)

Dalja klasifikacija tačke 4 tabele 2	Sve vrste	Izabrane vrste		
		glodari i kunići	psi i mačke	primati
1 Supstance koje se koriste ili su namenjene za korišćenje uglavnom u poljoprivredi				
2 Supstance koje se koriste ili su namenjene za korišćenje uglavnom u industriji				
3 Supstance koje se koriste ili su namenjene za korišćenje uglavnom u domaćinstvima				
4 Supstance koje se koriste ili su namenjene za korišćenje uglavnom kao kozmetička sredstva ili proizvodi za higijenu				
5 Supstance koje se koriste ili su namenjene za korišćenje uglavnom kao aditivi u hrani za ljudsku potrošnju				
6 Potencijalni ili postojeći rizici od kontaminacije životne sredine				

TABELA 4

Broj životinja koje se koriste u procedurama koje se odnose na oboljenja ili poremećaje tokom (godina) u (ugovorna strana)

	Sve vrste	Izabrane vrste		
		glodari i kunići	psi i mačke	primati
1 Kancer (izuzev procene opasnosti od kancera)				
2 Kardiovaskularna oboljenja				
3 Nervni i mentalni poremećaji				
4 Druga oboljenja ljudi i životinja				

Napomena: Kada procedura pokriva kancer u okviru bilo koje stavke od 2 do 4, klasifikacija kancera bi trebalo da ima prednost.

TABELA 5

*Broj životinja koje se koriste u procedurama koje se zahtevaju po zakonu
tokom /godina) u (ugovorna strana)*

	Sve vrste	Izabrane vrste		
		glodari i kunići	psi i mačke	primati
Samo potpisnica				
Samo ostale ugovorne strane				
Obe				

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

European Treaty Series - No. 170

**PROTOKOL AMANDMANA
EVROPSKE KONVENCIJE
O ZAŠTITI KIČMENJAKA
NAMENJENIH ZA OGLEDNE
I DRUGE NAUČNE SVRHE**

Strazbur, 22.juni 1998.

Države članice Saveta Evrope i Evropske zajednice, potpisnice ovog Protokola Evropske konvencije o zaštiti kičmenjaka namenjenih za ogledne i druge naučne svrhe, koji je otvoren za potpisivanje u Strazburu, 18. marta 1986. godine (u daljem tekstu se navodi kao "Konvencija").

Uzevši u obzir Konvenciju koja sadrži opšte odredbe, osmišljene da zaštite životinje namenjene za korišćenje u naučne svrhe od patnje, bola i stresa i odlučnost zemalja članica da ograniče korišćenje životinja u ogledne i druge naučne svrhe, sa ciljem njihove zamene kada god je to moguće, naročito nalaženjem alternativnih metoda i podsticanja upotrebe tih alternativnih metoda;

S obzirom na tehničku prirodu odredbi uključenih u dodatke Konvencije;

Priznajući potrebu obezbeđivanja doslednosti rezultata istraživanja u pokrivenim oblastima,

Ugovaraju sledeće:

Član 1.

Član 30 Konvencije će biti izmenjen kako sledi:

- "1 Ugovorne strane će u roku od pet godina od stupanja na snagu ove Konvencije i svakih narednih pet godina ili češće, ukoliko to zahteva većina ugovornih strana, održavati multilateralne konsultacije u okviru Saveta Evrope u cilju preispitivanja primene ove Konvencije i potrebe njenog revidiranja ili proširenja njenih odredbi.
- 2 Ove konsultacije održavaće se na sastacima koje saziva Generalni sekretar Saveta Evrope. Ugovorne strane će dostaviti Generalnom sekretaru Saveta Evrope imena svojih predstavnika najkasnije dva meseca pre svakog sastanka.
- 3 U skladu sa odredbama ove Konvencije, ugovorne strane će pripremiti poslovnik za konsultacije"

Član 2.

Konvencija će biti dopunjena novim delom XI: "Amandmani", uključujući i novi član 31 kako sledi:

- "1 Svaki amandaman na dodatke A i B, koji predloži ugovorna strana ili Komitet ministara Saveta Evrope će biti dostavljen Generalnom sekretaru Saveta Evrope, koga on dalje prosleđuje državama članicama Saveta Evrope, Evropskoj zajednici i svakoj državi koja nije članica, a koja je pristupila ili je pozvana da pristupi Konvenciji u skladu sa odredbama člana 34.
- 2 Bilo koji amandmani, predloženi u skladu sa odredbama prethodnog paragrafa će biti preispitani na multilateralnim konsultacijama, ne kasnije od šest meseci posle datuma prosleđivanja od strane Generalnog sekretara, gde mogu biti usvojeni dvotrećinskom većinom glasova ugovornih strana. Usvojeni tekst će biti prosleđen ugovornim stranama.
- 3 Dvanaest meseci nakon njegovog usvajanja na multilateralnim konsultacijama, amandman stupa na snagu osim ako jedna trećina ugovornih strana ne uloži prigovore."

Član 3.

Članovi 31 do 37 Konvencije će postati članovi 32 do 38, respektivno

Član 4.

- 1 Ovaj protokol će biti otvoren za potpisivanje od strane potpisnicama Konvencije, koje mogu postati ugovorne strane ovog Protokola i to putem:
 - a bezrezervnog potpisa u pogledu ratifikacije, prihvatanja ili odobravanja ili
 - b potpisa, koji podleže ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju, nakon čega slede ratifikacija, prihvatanje ili odobravanje.
- 2 Potpisnica Konvencije ne može bezrezervno potpisati ovaj Protokol u pogledu ratifikacije, prihvatanja ili odobravanja, niti deponovati instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobravanja, osim ukoliko već nije deponovala ili istovremeno deponovala instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobravanja Konvencije.
- 3 Države koje su pristupile Konvenciji mogu takođe pristupiti ovom Protokolu.
- 4 Instrumenti ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja će se deponovati kod Generalnog sekretara Saveta Evrope.

Član 5.

Ovaj Protokol će stupiti na snagu tridesetog dana nakon datuma kada su sve ugovorne strane Konvencije postale ugovorne strane ovog Protokola u skladu sa članom 4.

Član 6.

Generalni sekretar Saveta Evrope će obavestiti države članice Saveta Evrope, druge ugovorne strane Konvencije i Evropsku zajednicu o:

- a svakom bezrezervnom potpisu u pogledu ratifikacije, prihvatanja ili odobravanja;
- b svakom potpisu sa rezervom u pogledu ratifikacije, prihvatanja ili odobravanja;
- c svakom deponovanju instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja;
- d svakom datumu stupanja na snagu ovog Protokola u skladu sa njegovim članom 5;
- e svakom drugom dokumentu, prijavi ili obaveštenju koje se odnosi na ovaj Protokol.

U potvrdu ovoga, dole potpisani, propisno ovlašćeni, potpisali su ovaj Protokol.

Sačinjeno u Strazburu, dana 22. juna 1998, na engleskom i francuskom jeziku, oba teksta budući podjednako autentična, u jednom primerku će biti deponovana u arhivu Saveta Evrope. Glavni sekretar Saveta Evrope će dosaviti overene kopije svakoj državi članici Saveta Evrope, drugim ugovornim stranama u Konvenciji i Evropskoj zajednici.

Član 3.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije - Međunarodni ugovori“.